

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ.

ΕΤΟΣ Α'. ΦΥΛΑΧ. ΙΘ'.

45 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1873.

ΠΑΛΑΙΟΤΕΡΑΙ

ΚΑΙ

ΝΕΩΤΕΡΑΙ ΓΝΩΜΑΙ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΓΕΝΕΣΕΩΣ ΤΗΣ ΓΗΣ

ΚΑΙ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΙΚΟΥ ΚΟΣΜΟΥ.

Τὸ περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ κόσμου ζήτημα, καὶ τὸ περὶ γενέσεως τῆς Γῆς καὶ τοῦ ἐπ' αὐτῆς ὀργανικοῦ κόσμου, ἀπησφόδρα ἐκπαλαί τὴν ἄνθρωπον, καὶ ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς γένεσιν διαφόρων καὶ πολλακῶς ἀντιθέτων περὶ τοῦτου γνῶμων. Τὸ ζήτημα ἂν φητᾷ, ζῶα καὶ ἄνθρωποι, ἐπλάσθησαν ἀπὸ τοῦ δημιουργοῦ τοιαῦτα, ὅποια παρίστανται νῦν εἰς τὴν ὄψιν ἡμῶν, ἢ ἂν ἦνε ἀποτέλεσμα ἀναπτύξεως, γενομένης ἐν ἀπείρῳ χρονικῷ διαστήματι (πολλῶν ἑκατομμυρίων ἐτῶν), ἐξ οὐσιῶν ἀνοργάνων καὶ ὀργανικῶν διὰ τῆς ἐπιπεργείας γενικῶν αἰωνίων καὶ ἀμεταβλήτων φυσικῶν νόμων, τὸ ζήτημα τοῦτο εἶναι παλαιόν, ἐπίστανται δὲ καὶ νῦν ἐν τῇ ἀκμῇ του, μὴ λαθὼν εἰσέτι τελικὴν τινα λύσιν. Τὰς δύο εἰρημένας γνῶμας εὐρίσκωμεν εἰς δύο στρατόπεδα, ὧν τὸ μὲν θεολογεῖ, τὸ δὲ φιλοσοφεῖ.

Κατὰ τὴν μεσαιῶνα ἰσχῦον ἡ παλαιὰ (ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.)

γραφὴ καὶ ἡ περὶ κοσμογονίας διδασκαλία τοῦ Μωϋσέως (Γεν.) ὡς γενικῆς καὶ πάντων περὶ τὴν λύσιν τοῦ ἐπιστημονικῶς σπουδαιστάτου τοῦτου ζητήματος, ὡς καὶ πάντῃ ἄλλου ἀντικειμένου τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν. Ὁ ἀλλότρια τούτοις φρονῶν κατεδιώκετο ἀνήλεως, ἀφορίζετο, ὑπεβάλλετο εἰς μυρίας βασάνους. Νόες ἐλευθερόφρονες δὲν ἠδύναντο νὰ θρασύσωσι τὰ κληρονομικὰ δεσμὰ ἀναφορικῶς πρὸς τὸ θέμα τοῦτο, οὐδὲ νὰ προβάσωσι εἰς τὴν λύσιν τοιούτων ζητημάτων, στηριζόμενοι ἐπὶ ἐπιστημονικῶν καὶ ἀπροσκληπτῶν παρατηρήσεων. Ὁ ἡμέτερος αἶων ὅμως κατέκτησε πάλιν τὴν ἀπολεσθεῖσαν ἐλευθερίαν τοῦ πνεύματος ὁ φυσιοδίης δύναται νὰ παρατηρῇ, γράφῃ καὶ ὀμιλῇ ἐλευθέρως, οὐδὲν δ' ἐπιβάλλεται πλέον ὁ σεβασμὸς θεωριῶν καὶ παραδόσεων, ἀντιβαίνουσῶν πρὸς τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ ἐξαγόμενον τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν. Καὶ παρ' ἡμῖν δὲ μῦθας τῆς ἀρχῆς καὶ τοὺς ἀφορισμούς, τοὺς ἐκδοθέντας κατὰ τῶν πιστευάντων εἰς τὸ ἀντιβαῖνον εἰς τὴν ἀρίστην γραφὴν σύστημα τοῦ Κοπερνίκου, διδάσκαται ἐλευθέρως ἐν τοῖς σχολείοις, ὅτι ἡ Γῆ κινεῖται περὶ τὸν ἥλιον, οὐχὶ δὲ τὸν ἄπυλον. Ἡ κολοσσαίκα ἀνάπτυξις τοῦ νοῦς παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἑλλήσι ἐφείλεται ἐκτὸς τοῦ δαιμονίου πνεύματος αὐτῶν, καὶ εἰς τὴν ἐλευθερίαν περὶ τὴν καλλιέργειαν καὶ ἀνάπτυξιν αὐτοῦ.

Ὅτι εἶνε τὸ φῶς τοῦ Ἥλιου διὰ τὴν οργανικὴν φύσιν, ζῶα καὶ φυτά, τοῦτο εἶνε ἡ ελευθερία διὰ τὴν πνευματικὴν κόσμον.

Ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἔμφυτον τὴν ιδιότητα τοῦ ἐρευνᾶν, προσπαθεῖ δὲ ν' ἀνεύρη πανταχοῦ, ὅπου ἐκτείνεται τὸ κράτος του, τὸν σύνδεσμον καὶ τὴν σχέσιν μεταξὺ αἰτίων καὶ ἀποτελεσμάτων. Ἡ ιδιότης αὕτη εἶνε ἔξοχος καὶ θέτει αὐτὸν πολὺ ὑπεράνω τῆς βαθμίδος, ἣν κατέχουσι τὰ λοιπὰ ζῶα, ἀπαντᾶται δὲ εἰς διάφορον βαθμὴν παρὰ ταῖς διαφορὰς λαοῖς καὶ πολιταῖς διακρίνει αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων. Τὴν ιδιότητα ταύτην εὐρίσκωμεν ὡς ἀκριβίαν εἰς τὸν Ἕλληνα, ὅστις αἰετὴν ἠρευνᾷ τὴν φύσιν, ἐπιλοσόφησεν ἐπ' αὐτῆς καὶ ἔθεσε τὰ πρῶτα θεμέλια ὅλων σχεδὸν τῶν ἐπιστημῶν. Οἱ ἀρχαῖοι λαοὶ ἀπέδιδον πολλὴν σημασίαν εἰς τὴν περὶ κοσμογονίας διδασκαλίαν, ἣτις ἀπετέλει τὴν εἰσαγωγὴν εἰς τὴν θρησκευτικὴν διδασκαλίαν ἢ οὐσιώδες μέρος αὐτῆς καὶ τῶν παραδόσεων τοῦ ἔθνους.

Ἡ τάσις τοῦ ἐρευνᾶν τὴν ἀλήθειαν εἶναι ἱερὰ, ἢ δὲ ἄνευ συμφέροντος ἐρευνα καὶ ἀναζήτησις αὐτῆς εἶναι ἡ λαμπροτάτη ιδιότης τοῦ ἀνθρωπίνου νοῦς. Δι' αὐτῆς ἐπεσφραγίσθη πληθὺς γνώσεων, ἡ παλαιοντολογία καὶ γεωλογία ἔκαμιν ἀνακαλύψαι σπουδαιοτάτας ἢ φυσικῆ καὶ ἡ χημεία ἐμπεδύνουν διὰ τοῦ αἵματος καὶ τοῦ ηλεκτρισμοῦ τὰς ἀποστάσεις, μᾶς κατέστησαν κυρίους τοῦ φωτὸς καὶ ἐν μέρει τοῦ κεραυνοῦ ἡ ζωολογία καὶ βοτανικὴ ἐδίδαξαν ἡμῖν τὴν ἐπιφορὰν χρῆσιν πολλῶν οργανικῶν ὄντων καὶ οὐσιῶν, ἡ ἀνατομία καὶ φυσιολογία μᾶς ἐδίδαξαν τὴν κατασκευὴν τοῦ σώματος μας καὶ μᾶς ἐμύνησαν ἐν μέρει εἰς τὰ μυστήρια τῆς ζωῆς, ἄλλαι δὲ πρόοδοι φυσικῶν ἐπιστημῶν κῆρξαν τὴν εὐζωίαν, οὐδεμίαν δὲ ἀνακάλυψιν μένει ἄγνωστος εἰς τὴν ὕλικὴν εὐτυχίαν τοῦ ἀνθρώπου. Δυστυχῶς ὑπάρχουσι ἐτι παρ' ἡμῖν ὑποκριταὶ τινες, ἢ φανατικοὶ, ἢ ὑπουλοὶ, τὴν εὐσέβειαν ἐμμεταλλουόμενοι πρὸς ἴδιον ἑαυτῶν συμφέρον, κηρύττουσι δὲ πόλεμον κατὰ πάσης ἀληθείας, ἣτις

μόνον κατ' αὐτοὺς δὲν εἶναι ἀλήθεια, ὡθεοῦσι δὲ ἡμᾶς εἰς κύκλους μεσαιωνικῶν καὶ ὀπισθοδρομικῶν ἰδεῶν, ἀποτρέποντες ἡμᾶς ἀπὸ τῆς σπουδῆς τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν, καὶ ἄλλα παρόμοια διδάσκοντες.

Ἡ περὶ ἀρχῆς τοῦ κόσμου διδασκαλία εἶναι τῶσαν ἀρχαία, ὅσον καὶ οἱ μυθικοὶ χρόνοι καὶ ἡ ἱστορία τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Αἱ περὶ τοῦ τρόπου τῆς γενέσεως τῆς Γῆς καὶ τοῦ οργανικοῦ κόσμου ἰδέαι τῶν ἀρχαίων ἱστορικῶν ἐθνῶν μετεβλήθησαν κατ' ἀρχὰς διὰ παραδόσεως ἀπὸ στόματος εἰς στόμα. Τότε δὲ δὲν ἐγνώριζον κατ' οὐσίαν τὰς φυσικὰς δυνάμεις, οὐδὲ ἀπεπειρῶντο νὰ εὕρωσιν ἐπιστημονικῶν τινα ἐξήγησιν τῶν φυσικῶν φαινομένων, ἀλλὰ μετεβίβον ἀπλῶς τὰς παρακληθεῖσας ἰδέας ἀμεταβλήτους ἢ ἐστολισμένας ἐπὶ ποικιλιώτερον. Βλέποντες φαινόμενα φυσικὰ, φῶς, κεραυνὸν, βροχὴν κλ. οὐρανοῦ δὲ δυνάμεις ἐνεργούσας, παρεδέχθησαν ἔμφυχα ὄντα, ἀνώτερα τοῦ ἀνθρώπου, ὡς ἀρχικὰς αἰτίας αὐτῶν. Τοιαῦται ἰδέαι, γεννήματα τῆς φαντασίας, οὐχὶ δὲ ἐξαγόμενον ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης, χαρακτηρίζουσι τὴν πρῶτην ἀρχὴν τῆς γεωλογίας καὶ τῶν λοιπῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους ἐκείνους χρόνους. Αἱ ἰδέαι αὗται ἦσαν λίαν ποικίλαι, αἰεὶ δὲ ἀνάλογοι πρὸς τὴν ζωηρότητα τοῦ πνεύματος λαοῦ τινος καὶ τὴν διανοητικὴν αὐτοῦ ἀνάπτυξιν. Οὕτως ἐγεννήθη ἡ μυθολογία καὶ οἱ θεοὶ καὶ ἡμίθεοι τῶν ἀρχαίων ἐθνῶν, οὓς ἐπειτα ἐκύσμησεν ἡ ἔξοχος φαντασία τῶν ποιητῶν. Οὕτως ἐγεννήθη ἡ χριστιανιστῆτι καὶ πλήρης γραμμικῶν εἰκόνων ἑλληνικὴ μυθολογία. Αἱ εἰκόνες αὗται ἐλήθησαν ἐν τῆς φύσεως αὐτῆς καὶ ἐκ τοῦ τρόπου τοῦ σκέπτεσθαι καὶ πράττειν τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων.

Ἡ μωσαϊκὴ κοσμογονία εἶνε ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων, ἀποτελεῖ δὲ τὴν εἰσαγωγὴν τῆς θρησκείας καὶ ἱστορίας τοῦ βραβυτικῆς ἔθνους. Αὐτὴ διηγείται τὴν δημιουργίαν ὡς ἄμεσον ἔργον τῆς θεότητος, διακρίνεται δὲ διὰ τὴν ἀπλότητα τὸ ἀβίβαστον καὶ τὴν ἀφέλειαν ἀπὸ τῆς

ποικιλιώτατης καὶ πλήρους εἰκόνων καὶ μυθικῶν πλοικῶν κοσμογονίας τῶν Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων καὶ ἄλλων ἀρχαίων ἐθνῶν Ἡ μωσαϊκὴ κοσμογονία ἦτον ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας ὁ γινόμενος καὶ τὰ ὅρια διὰ τοὺς εβραίους καὶ χριστιανούς, ἃ δὲν ἐπετρέπετο νὰ ὑπερβῇ ὁ φυσιοδίφης. Καὶ νῦν ἐπι ὑπάρχουσι γεωλόγοι, προσπαθοῦντες νὰ σώσωσι τὸ κύρος αὐτῆς καὶ νὰ συμβιβῶσωσι τὰ ἐξαγόμενα τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν πρὸς αὐτήν. Αἱ ἀπόπειραι αὗται εἶνε μάταιαι καὶ παιδαριώδεις, διότι αἱ φυσικαὶ ἐπιστημαὶ ἀπέδειξαν αὐτὴν ὡς ἔργον ἀνθρώπινον, παριστάνον τ' ἀστρονομικὰ καὶ φυσικὰ φαινόμενα, ὅπως προσπίπτουσι εἰς τὰς αἰσθήσεις, οὐχὶ δὲ ὅπως πράγματι ἔχουσι. Ἡ παλαιὰ γραφὴ δὲν ἔχει ἀπαιτήσεις ὡς βιβλίον φυσικοεπιστημονικόν, ἀλλὰ περιέχει τὴν θρησκείαν, τὴν νομοθεσίαν καὶ τὴν ἱστορίαν τοῦ εβραϊκοῦ ἔθνους.

Τὸ πρῶτον θεμέλιον πρὸς οἰκοδομὴν φυσικῆς ἐπιστήμης, στηριζομένης ἐπὶ τῆς παρατηρήσεως καὶ ἀποτελοῦσης ὅλον τι συνεχὲς ἔθεσαν οἱ Ἕλληνες. Αὐτοὶ πρῶτοι πάντων τῶν λαῶν ἔσπευσαν νὰ παρασκευάσωσι τ' ἀναγκαιούτατα πρὸς ἐπιστήμην, προσδιώρισαν ἀκριβῶς τὰς ἐνοσίας καὶ ἐξέφρασαν ἐν εἰδεί ἀξιωματικῶν τὰ ἐξαγόμενα τῶν παρατηρήσεων τῶν. Ἀριστοτέλης ὁ μέγας τοῦ Ἠλιάτῃνος μαθητὴς καὶ τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου διδάσκαλος τακτοποιήσας τὰς ὑπάρχουσας τότε γνώσεις εἰς οἰκοδόμημα ἐπιστημονικόν καὶ συστηματικόν ἐχώρισεν τὴν φυσικὴν ἱστορίαν ὡς ὅλον τι ἰδιαίτερον, ὁ ἴδιος δὲ ἀπέριους καὶ ἀξιολόγους παρατηρήσεις ποιήσας ἐδημιούργησεν τὴν φυσικὴν ἱστορίαν ἣς πρέπει νὰ θεωρηθῇ θεμελιώτης. Ὁ Ἀριστοτέλης δὲν ἠρέσθη εἰς τὴν ἀντίληψιν τῶν ἐξωτερικῶν χαρακτήρων τῶν ζῶων, ἀλλ' ἐσπούδασεν καὶ τὴν ἐσωτερικὴν αὐτῶν κατασκευὴν, ἐπεδίωξε δὲ τὴν μελέτην τῶν φαινομένων τῆς ζωῆς τῶν ζῶων, ἰδίως τοῦ τρόπου τῆς συλλήψεως, τοῦ τοκετοῦ καὶ τῆς διαδόσεως αὐτῶν. Πολυλαὶ παρατηρήσεις αὐτοῦ μόλις ἐσχάτως

ἐπεκυρώθησαν ὑπὸ τῆς νεωτέρας ἐπιστήμης ὡς ἀλάθηται.

Ὁ Ἀριστοτέλης ἐνόησεν ἀκριβῶς τὴν ἀδιάκοπον συνέχειαν τῆς οργανικῆς φύσεως καὶ τὴν βαθμικὴν μετάβασιν ἀπὸ τῶν ἀπλοῦστέρων εἰς τὰ τελειότερα καὶ πολυσύνθετα, λέγων «Οὕτως δ' ἐκ τῶν ἀψύχων εἰς τὰ ζῶα μεταβαίνει κατὰ μικρὸν ἡ φύσις, ὥστε τῆ συνεχεῖς λαμβάνει τὸ μεθόριον αὐτῶν καὶ τὸ μέσον ποτέρον ἐστὶν μετὰ γὰρ τῶν ἀψύχων γένος τὰ τῶν φυτῶν πρῶτον ἐστὶν καὶ τούτων ἕτερον πρὸς ἕτερον διαφέρει τὸ μᾶλλον δοκεῖν μετέχειν ζωῆς, ὅλον δὲ τὸ γένος πρὸς μὲν τὰ ἄλλα σώματα φαίνεται σχεδὸν ὡς περὶ ἔμφυχον πρὸς δὲ τῶν ζῶων ἀψύχον. Ἡ δὲ μετάβασις αὐτῶν εἰς τὰ ζῶα συνεχὴς ἐστὶν ὡς περὶ ἐλέγθη πρῶτον» (Ἀριστ. περὶ τὰ ζῶα ἱστορία βιβλ. 8 κεφ. 1. 4. 5.). Ὁ Ἀριστ. παραδέχεται αὐτόματον γένεσιν ζῶων, κατ' αὐτὸν γεννῶνται αἰ νεοὶ ζῶντες οργανισμοὶ ἀπὸ ξηρῶν σωμάτων ἐργουμένων εἰς συνάφειαν πρὸς ὑγρὰ ὕδωρ γεννῶνται ψύλλοι ἐκ τῆς σήψεως διαφόρων σωμάτων. Τοιαῦτην γένεσιν παραδέχεται ἐπὶ πολλῶν ἀναίμων ζῶων, ἐνῶ τὰ αἵματογόνα παράγει ἐξ ὠόν, ἐκ τῶς τῆς ἐγγύλης, γεννιόμενοι ἐν ταῖς ἔλασι ἐκ τῆς σήψεως διαφόρων οὐσιῶν. Ἄν καὶ οργανισμοὶ τέλει, ὡς ἐγγύλης, δὲν γεννῶνται ἀμέσως ὑπὸ ἀψύχων οὐσιῶν, οὐχ ἦττον ἢ νεωτέρα ἐπιστήμη παραδέχεται τὴν αὐτόματον γένεσιν ἀτελῶν καὶ ἀπλοῦστῶν οργανισμῶν, ὡς θέλομεν ἰδεῖ παρακάτω. Ἄν καὶ ὁ Ἀριστοτέλης δὲν ἐξέφρασεν οὕτως σαφῶς τὴν περὶ τοῦ τρόπου τῆς γενέσεως καὶ ἀναπτύξεως τῶν ζῶων καὶ φυτῶν ὡς κατὰ τὰ τέλη τῆς παρελθούσης ἐκατονταετηρίδος καὶ κατὰ τὴν τρέχουσαν ὁ Lamarck καὶ ὁ Darwin οὐχ ἦττον ἐν τῇ διδασκαλίᾳ αὐτοῦ περὶ αὐτομάτου γένεσεως τῶν ζῶων καὶ περὶ τῆς κατὰ μικρὸν μετάβασεως τοῦ φλακιδίου τῶν φυτῶν εἰς τὸ τῶν ζῶων ἄνευ ὀρισμένων ὁρίων μεταξὺ αὐτῶν ἐνοπάρχουσι τὰ σπέρματα ἐξ ὧν ἐδύνατο ν' ἀναπτυχθῇ λίαν ἐγκαίρως ἢ σήμερον ἐπικρατούσα θεωρία, ἣν θέλομεν γνωρί-

σει παρακάτω, αν οι φυσιοδίφαι έβαινον επί τῶ ἔγνη τοῦ μεγάλου φυσιοδίφου καὶ φιλοσόφου τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος. Τοῦτο δυστυχῶς δὲν συνέβη ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας, μόλις δὲ κατὰ τὰς τελευταίας ἑκατονταετηρίδας ἐξετιμήθη ὁ Ἰησαυρὸς ὁ Ἀριστοτελικός.

Οἱ Ῥωμαῖοι, εἰς ὧν τὴν φύσιν δὲν ἐνέκειτο τὸ πῦρ ἐκεῖνο τῆς φιλοσοφικῆς ἐρεῖνης, ὑπερ διέκρινε τὸν Ἑλληνισμόν, καὶ οἵτινες πανταχοῦ ἐπεδίωκον τὸ συμφέρον καὶ τὴν ἄνεσιν, δὲν ἐκαλλιέργησαν πολλὰ τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας, πωλλὰ δὲ ἀνακαλύψεις δὲν προσέθεσαν ταῖς ἡδὴ ὑπαρχούσαις.

Ἡ διάλυσις τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους, ἡ μετανάστευσις τῶν λαῶν κατὰ τὸν μεσαιῶνα, ἡ βραβυρότης καὶ ὀμότης τῶν χρόνων ἐκεῖνων διέκοψαν ἐπὶ χίλια ἔτη τὴν πορείαν τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν. Ἡ Ἰησαυρία κατὰ τὸν μεσαιῶνα ἐδέσμευσε τὴν ἐπιστημονικὴν ἐρευναν, ἐὰν δὲ μέγας τις νοῦς ὡς ὁ Kepler ἢ ὁ Galilaeus ἔβραυε τὰ δεσμῶ, κατεδίωκετο ὑπὸ τῆς θεοκρατίας ἀπανθῶς, ἡ δὲ φωνὴ τοῦ ἀντήχει εἰς ὧτα κωφῶν. Ἡ περὶ δημιουργίας διδασκαλία τοῦ Μουσαίου ἦτον ἡ μόνη ἀληθὴς, Ἕλληνας δὲ συγγραφεῖς καὶ Ῥωμαῖοι, ἰδίως ὁ Ἀριστοτέλης, ἀνεγνώσκοντο μόνον καθόσον δὲν διεφώνουν πρὸς τὸν χριστιανισμόν τοῦ μεσαιῶνος. Τὸ πνεῦμα τῆς παιδείας τῆς ἐποχῆς ἐκεῖνης ἦτο σκοτεινόν, ἠολὸν καὶ μυστηριώδες, αἱ συζητήσεις ἦσαν σχολαστικά καὶ σοφιστικά, τὰ μεγάλα ζητήματα ἐλησμονοῦντο. Τὸ ἀπλοῦν, τὸ σαφές, τὸ ἀληθὲς ἔμειναν ἄθικτον, μόνον δὲ ὅτι ἦτο κεκαλυμμένον ὑπὸ τοῦ πέπλου τοῦ μυστικισμοῦ, ὅ,τι ἐκολάκειε τὴν πρὸς τὰ θαύματα πίστιν καὶ τὴν δεισιδαιμονίαν, ὅ,τι ὑπέσχετο διὰ μέσων ὑπερφυσικῶν νὰ κατισχύσῃ τῆς φύσεως, τοῦτο μόνον ἐπλήρου τὰς κεφαλὰς μεγάλων καὶ μικρῶν. Τοῦτο οἱ χαρακτῆρες τοῦ μεσαιωνισμοῦ, οἵτινες δυστυχῶς δὲν ἐξηλείφθησαν εἰσέτι ἐντελῶς, ἀλλ' ὑπάρχουσιν ἀκόμη ἐνισχυθῶς διατηρούμενοι ὑπὸ τὸ πρόσχημα εὐσεβείας ἐξ ὑποκρισίας ἢ παχυλῆς ἀμαθείας. Τὸ μεγαλύτερον τοῦ

αἰῶνος μας ἐρείλεται κατὰ πλείστον μέρος εἰς τὴν ἀπόπτυσιν τῶν σκοτεινῶν ἐκείνων ἰδεῶν, αἵτινες ὠφέλουν ὕλικῶς τὸ ἱερατεῖον καὶ τὸν φεουδαλισμὸν διέτηρον δὲ ἐν ζωῷδε ἀμαθεία ἢ μηχανικῆ ἐκστάσει τὸν λαόν. Τότε ἐβασίλευεν ἡ ἀστρομαντεία, οἱ σοφοὶ ἐζήτουν τὸν λίβαν τῆς σοφίας, ἐξώρριζον τοὺς δαίμονας καὶ ἐπροσπάθουν νὰ κατασκευάσωσι χρυσόν, ὁ δὲ μέγας Kepler, ἵνα μὴ ἀποθάνῃ τῆς πείνης, μετέρχετο ἀστρομαντεῖαν εἰς τὴν αὐτὴν τοῦ γερμανοῦ αυτοκράτορος. Τὰ λείψανα παναρχαίων καὶ προκατακλισμαίων ὀργανισμῶν, ὅσα, ἐδόντες ἐλεφάντων, ἀποστεωμένα φυτὰ καὶ ζῶα ἐθεοροῦντο λείψανα γιγάντων ἢ παίγνια τῆς φύσεως, θελούσης ν' ἀπομιμηθῇ ζῶντας ὀργανισμούς. Αἱ ἐξηγήσεις σοφῶν τιμῶν ἔμειναν τεθαμμέναι ἐν τῇ λήθῃ, ἀρ' ἢς ἀπεσπῆσαν κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους.

Γ. Δ. (ἀκολουθεῖ.)

ΒΙΟΣ

ΙΩΑΝ. Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ.

(συνέχεια ἴδε φυλλάδ. ΙΗ').

« Ἦλθον, » τῷ εἶπε, « κατ' αἰτησίην σου ὡς φίλος, αὐρίον θὰ παρουσιασθῶ ἰὼς ὑπάλληλος » ὁ Ἄλῃς. « Δύναμαι νὰ ἐλπίσω διὰ σοῦ τὴν συνδρομὴν τῆς Κυβερνήσεώς σου, ἵνα σωθῶ ἐκ τῶν δυνάων τοῦ Σουλτάνου. Παπαρρηγόπουλος. « Ἡ Κυβέρνησίς μου δὲν δύναται νὰ κηρύξῃ πόλεμον κατὰ τοῦ Σουλτάνου χάριν ἐνὸς ἀπηνόου διώκτου τῶν ὁμοπίστων τῆς. Ἄν ἄλλως ἐπολιτεύσο μετὰ τῶν Γραικῶν, οὐδεμίαν ἀνάγκην ἢ εἶχες ζένης συνδρομῆς » Ἄλῃς. « Δύναμαι ἤδη νὰ ἐλπίσω ἀπὸ τοῦ Γραικού; Παπαρρηγόπουλος. « Ἀπὸ σοῦ ἐξαρτάται τοῦτο, παῦσον νὰ τοὺς καταδιώκῃς καὶ ἡ μὲν Κυβέρνησίς μου ἢ ἡναι πάντοτε εὖνους πρὸς σέ' οὔτοι ἢ δὲ δύνανται νὰ σὲ ἀναδείξωσι καὶ ἡγε-

μόνα ἀνεξάρτητον' ἄλλως, γινώσκεις, ὅτι αἱ σχέσεις τῆς Κυβερνήσεώς μου μετὰ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης εἶναι λίαν κακαί, ἀπὸ σοῦ ὅμως ἐξαρτάται νὰ διαβραγῶσιν' ἐὰν σὺ μὲν κηρυχθῆς ἐπαναστάτης καὶ περιποιηθῆς τοὺς χριστιανούς, ἡ δὲ Πύλη κινουμένη κατὰ σοῦ, θελήσῃ νὰ προσβάλλῃ καὶ αὐτοὺς, βεβαίως καὶ ἡ Κυβέρνησίς μου θὰ ἐπωφελῆθῃ τῆς περιστάσεως νὰ κηρύξῃ πόλεμον' σπεῦσον λοιπὸν νὰ οικειωθῆς' ἐκ προκαταβολῆς τὴν συνδρομὴν τῆς Ῥωσσίας' τὸ ἐπ' ἐμοὶ ἐν μόνον δύναιμι νὰ πράξω, νὰ προτρέψω τοὺς χριστιανούς νὰ σὲ ἐμπιστευώσιν περισσώτερον' Ἄλῃς. « Δὲν δύνασαι νὰ μοῦ ἐξουμενίσῃς καὶ τὴν κυβέρνησίν σου; » Παπαρρηγόπουλος. « Περιττὸν τοῦτο, ὅταν οικειωθῆς τοὺς χριστιανούς. Ἄλλ' ἂν ἐπιμένῃς, δύναμαι νὰ ζητήσω διαταγὰς, ἵν' ἀπέλθω αὐτοπροσώπως εἰς τὴν Πετρούπολιν, διότι ταῦτα εἶναι ἐμπιστευτικά καὶ δὲν γράφονται. » « Μάλιστα, εἰπέπεν ὁ Ἄλῃς, καὶ σοὶ ὑπόσχομαι τὰ πάντα. » « Οὐχὶ ὅμως με πράξεις καὶ ὑποσχέσεις, προσβάλλούσας τὴν ἀξιοπρέπειαν τῆς Ῥωσσίας' τοῦτο οὔτε αὐτὴ ἀνέχεται, οὔτε ἐγὼ ἀπαιτῶ, οὔτε σὺ κρέπει νὰ ἐπιθυμῆς. » « Ἐ, φίλε μου Παπαρρηγόπουλε! μοῦ εἶπες ὅτι ὁ Αὐτοκράτωρ ἀγαπᾷ τοὺς Ἕλληνας, πρέπει λοιπὸν ν' ἀγαπήσῃ καὶ ἐμὲ, τὸν ἀγαπήσοντα αὐτοῦς. » « Μάλιστα, ἐφ' ὅσον εἶσαι δίκαιος καὶ ἐφ' ὅσον θ' ἀγαπᾷς τοὺς χριστιανούς. »

Τὸ στρατήγημα ἐπέτυχε πληρέστατα. Πρὶν δὲ ἀποχωρισθῶσιν οἱ οὕτως ἐκμυστηρευθέντες, συνεφώνησαν νὰ ἀντεγκλωπῶνται δημοσίᾳ, ἵνα μὴ διεγερῶσιν ὑπονοίας εἰς τοὺς λοιποὺς προξένους. Παρουσιασθεὶς δὲ καὶ τὴν ἐπιούσαν ἐπισήμως ὁ Παπαρρηγόπουλος, ἐξητήσατο μετ' ὀργῆς τὴν ταχέαν διεξαγωγὴν τῆς πλυσθείσης ὑποθέσεως. Ὁ Ἄλῃς τὸ μὲν πρῶτον ἐδυστρόπησεν' ἔπειτα δὲ συγκατένευσε νὰ διορίσωσιν αἰρετοὺς κριτὰς, οἵτινες παρηγγέθησαν μυστικῶς ν' ἀποπερατώσωσι τὰ πάντα δριστηκῶς καὶ ταχέως. Ἐπιστρέψας εἰς Πάτρᾳς ὁ Παπαρρηγόπουλος καὶ διηγη-

θεὶς τὰ γενόμενα, τὸ μὲν πρῶτον διεμήνυσε τῷ Ἄλῃ, ὅτι τὰ πάντα ἔχουσι καλῶς καὶ ἤρξατο μάλιστα ἡ πραγματοποίησις τῶν συντεθέντων' ἔπειτα δὲ, μαθὼν ὅτι εἶχε κατέλθει καὶ ὁ Ἀναγνωσταρὰς εἰς Σπάρτην καὶ ἠτοιμάζετο μάλιστα νὰ προσέλθῃ εἰς τὸν προσκαλέσαντα αὐτὸν Κιαμήλ-Βένν, τὸν λαβόντα ἐντολὴν νὰ τὸν δολοφονήσῃ, ἔσπευσε ἐπὶ ἄλλῃ προφάσει εἰς Σπάρτην νὰ σώσῃ τὸν Ἀναγνωσταρὰν πρὸς ἐπιτυχίαν μάλιστα τοῦ σκοποῦ τούτου προύφασθη ὅτι καταδιώκει τὸν Ἀναγνωσταρὰν ὡς κλέψαντα δῆθεν ἐν Ῥωσσίᾳ χρήματα καὶ καταζητούμενον. Μόλις ὅμως ἐφθασεν εἰς Σπάρτην, ἔλαβε νυκτερινὴν συνέντευξιν μετὰ τοῦ ὑπ' αὐτοῦ καταδικωμένου καὶ ἐξώρριζεν αὐτὸν νὰ μὴ προσέλθῃ εἰς τὸν Κιαμήλ Βένν. Ἀρηγούμενος τὸ περιστατικὸν τοῦτο ὁ Γερβίνος, « οἱ Τοῦρκοι, λέγει, τοιαύτας παργίδας ἔστησαν καὶ εἰς ἄλλους, σημαίνοντας καπετανούς, ἀλλ' ἅπαντες ἐδυνήθησαν νὰ τὰς ἀποφύγωσι σκοπίμως, » διότι βεβαίως ἐπηγγύρουν περὶ τῆς σωτηρίας τῶν ὁ Βλασσόπουλος, ὁ Γερμανὸς καὶ ἄλλοι καὶ ἐπήρουν εἰς τοῦτο διὰ τοῦ Παπαρρηγόπουλου. Μόλις ἐπαυθῶν ἐκ Σπάρτης οὗτος, λαμβάνει νέαν ἀφορμὴν νὰ ἴδῃ καὶ αὐθὶς καὶ διαβουκολήσῃ τὴν Ἀλῆ Πασσᾶν, νὰ συντελέσῃ μάλιστα καὶ πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς οἰκογενείας τοῦ Μόστρα, ὡσπερ ἐν τῷ βίῳ τοῦ Βλασσόπουλου ἀφηγηθήμεν τοῦτο.

Διεξαγωγῶν ἐπιτυχῶς καὶ τὴν ὑπόθεσιν ταύτην ὁ Παπαρρηγόπουλος καὶ λαβὼν ἐκ μὲν τοῦ Προξενείου ἐπίσημα ἔγγραφα ἐκ δὲ τῶν ἀρχιερέων καὶ προεστώων συστατικὰ γράμματα καὶ ὀδηγίας, ἀπῆλθεν εἰς Πετρούπολιν. Ἐνταῦθα ἄσκοπον δὲν εἶναι νὰ ἐξιστορήσωμεν καὶ ἕτερον τι σπουδαιότατον συμβεβηκός. Ἡ μὲν Ἀρχὴ τῶν Φιλικῶν ἦτον, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ εἶπομεν, ἄγνωστος. Ὁ δὲ Παπαρρηγόπουλος, ἀπερχόμενος δι' ἄλλας δῆθεν ὑποθέσεις τῆς Κυβερνήσεώς του εἰς Πετρούπολιν, ἐπεφορτίσθη ὑπὸ τῶν ἐν Πελοποννήσῳ Ἐταίρων οὐχὶ μόνον ν' ἀνακαλύψῃ τὴν ἀνωτάτην Ἀρχὴν,

ἀλλὰ καὶ νὰ διευθετήσῃ ἅπαντα τὰ τῆς Ἑταιρίας. Πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον ἔδωκαν αὐτῷ οἱ συνέταιροι συστατικὸν τε συνάμα καὶ πληρεξούσιον, φέρον τὰς υπογραφὰς ἀπάντων τῶν σημαντικωτέρων ἐν Πελοποννήσῳ Ἀρχιερέων, προσετῶν καὶ καπετανῶν. Καθ' ἣν δ' ἐποχὴν συνετάσσεται τὸ ἔγγραφον τοῦτο, ὁ Γερμανὸς προέτεινεν εἰς τὴν μυστικὴν συνέλευσιν νὰ δώσῃσι τῷ Παπαρρηγόπουλῳ καὶ ἑτερον ὅμοιον, φέρον μόνον τὰς υπογραφὰς, ἵνα μεταχειρισθῇ τοῦτο, ἔλαγε, κατὰ τὰς περιστάσεις ὁ Παπαρρηγόπουλος. Καὶ ἅπαντες μὲν οἱ ἐν τῇ συνέλευσει, γινώσκοντες τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἀνδρός, ἐπαυφήμεσαν εἰς τὴν πρότασιν· ἀλλ' ὁ Παπαρρηγόπουλος ἀντέτεινε, προσφασίζόμενος τὸ ἐπικίνδυνον, ἐν περιπτώσει συλλήψεως ἢ ἄλλης τινὸς διακινδυνεύσεως αὐτοῦ. «Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει,» προσέθηκεν ὁ Γερμανός, «ἢ συγκινδυνεύσωμεν καὶ ἡμεῖς διὰ τῶν υπογραφῶν μας» ἐπέσθη τέλος καὶ ὁ Παπαρρηγόπουλος· τὸ δὲ ἔγγραφον τοῦτο συνετέλεσε μεγάλως τὸ νὰ ἐκραγῇ τὸ πρῶτον ὁ ἀγὼν ἐν ταῖς Ἡγεμονίαις, ὡς περ κατοπέτω λεχθήσεται τοῦτο.

Ἀμ' ἀρχίθεις ἐν καιρῷ χειμῶνος καὶ διὰ ξηρᾶς ὁ Παπαρρηγόπουλος εἰς Κωνσταντινούπολιν, τὸ μὲν πρῶτον ἐφόρτισε νὰ διακηρύξῃ εἰς τὸν Ἄλῃ Πασσάν, διὰ τοῦ ἐκεῖ διαπιστευμένου του, τὰ κατὰλληλα πρὸς διαβουκόλησιν λαθῶν δ' ἐπιστολὰς τοῦ Πατριάρχου καὶ τῶν λοιπῶν Ἑταίρων διέλαθε διὰ Δακκίας, ἵνα συνεννοηθῇ καὶ μετὰ τοῦ ἐκεῖ Γ. Ὀλυμπίου, καὶ ἐκεῖθεν ἀπέλθε διὰ ξηρᾶς εἰς Πετροῦπολιν. Ἐκεῖ δ' εὔρε μόνον τὸν Καπιδίστριαν, παρ' οὗ οὐδὲν ἔμαθε περὶ τῆς ζητουμένης Ἀρχῆς· ἔμαθεν ὅμως παρ' αὐτοῦ καὶ ἄλλων ὅτι πληρεξούσιος αὐτῆς εἶχεν ἀναγνωρισθῆ ὁ Πρίγκιψ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης, ὅστις μάλιστα πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν εἶχεν ἀναχωρήσει εἰς Μόσχαν. Οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν διέτριψε πλείονον ἐν Πετροῦπόλει ὁ Παπαρρηγόπουλος· ἔσπευσεν, ἵνα προφθάσῃ τὸν Πρίγκιπα. Ἀλλὰ κακὴ τύχη καὶ ἐκ Μόσχας μάλιστα εἶχεν ἀπέλθει ὁ-

τος· ἠναγκάσθη λοιπὸν ὁ Παπαρρηγόπουλος ν' ἀπέλθῃ πρῶτον εἰς Βαρσοβίαν, ἐνθα εἶχε μετὰθῆ ὁ Καπιδίστριος, ἵνα λάβῃ τὰς ἐπισημυαῖς διαταγὰς, καὶ ἐκεῖθεν μετέθῃ εἰς Ὀδησσὸν καὶ εἰς Κισινόβιον.

Ἐκεῖ δὲ ὁ Ὑψηλάντης ἠτοιμάζετο τῷ ὄντι σπουδαίως νὰ ἐπιληφθῇ τοῦ ἀγῶνος· ἔσπευδε νὰ κατέλθῃ εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ νὰ κηρύξῃ ἐν αὐτῇ πρῶτον τὴν ἐπαναστάσιν Προϋπελόγησε δὲ τὰ πάντα, στηριζόμενος ἐν ταῖς πληροφορίαις, ἃς ἕκαστος, συμβουλευόμενος τὴν κερδίαν τοῦ μάλλον ἢ τὰ πράγματα, ἔδιδεν αὐτῷ καὶ ὑπέθετον ὅτι ἐν Ἑλλάδι ὑπάρχουσι πολλὰ ἀποθηκὰς πλῆρεις τροφῶν καὶ πολεμοφοδίων, ὅτι ἅπας ὁ λαὸς ἦτον ἕτοιμος πρὸς ἐπανάστασιν, ὅτι ὑπάρχουσι μάλιστα καὶ τάγματα στρατιωτικὰ, κρῖφα ὀργανισμένα κατὰ τοὺς κανονισμοὺς τῆς Ἑταιρίας καὶ ἔτοιμα νὰ ὑποδεχθῶσι μετ' ἐνθουσιασμοῦ τὸν πληρεξούσιον.

Ταῦτ' ἀκούσας ὁ Παπαρρηγόπουλος ἔμεινεν ἐμβρόντατος, καὶ ἐξεδούλωσε τὸν πληρεξούσιον, ὅτι οὐδεμία σχεδὸν τοιαύτη προπαρασκευὴ εἶναι ἐν Ἑλλάδι καὶ ὅτι ἅπαντα πρέπει νὰ δημιουργηθῶσιν ἐν δὲ τῇ Πελοποννήσῳ εἶναι ἀδύνατον νὰ γείνη τοῦτο, ἂν μὴ κερυχθῇ ἀντάρτης ὁ Ἄλῃ Πασσάς καὶ πολυορκηθῇ μάλιστα ἐντὸς τοῦ φρουρίου· ἀλλ' ὁ Πρίγκιψ, στηριζόμενος εἰς θετικὰς, ὡς ἔλεγε πληροφορίας ἔμεινεν ἀκαμπτος. «Ἡ» κούσα κἀγὼ περὶ τῶν ἐτοιμασιῶν τούτων» προσέθηκε τότε ὁ Παπαρρηγόπουλος, «ἐν τῇ Πετροῦπόλει καὶ ἐν τῇ Μόσχῃ, ἀλλ' ἐπειδὴ ἠγνόουν τὰ περὶ αὐτῶν, ἔγραψα εἰς Πελοπόννησον νὰ μὲ πληροφορηθῶσιν ὅσον τάχος καὶ ἀναμείνω διὰ τοῦ πρώτου ταχυδρομείου ἀπάντησιν.»

Ὁ Ὑψηλάντης συγκατετέθη ν' ἀναβάλῃ τὴν περὶ τοῦτου ὀριστικὴν ἀπόφασιν μετὰ τὴν ἔλευσιν τῆς ἀπαντήσεως. Μόλις ἔμεινε μόνος ὁ Παπαρρηγόπουλος, ἔσπευσε νὰ εὔρῃ τὸν ἄγραφον καὶ ἐνυπόγραφον χάρτην, ὃν ἐνεπιστάθησαν αὐτῷ οἱ ἐν Πελοποννήσῳ Ἑταῖροι· εὔρε συνάμα καὶ ἄνδρα κατὰλλη-

λον νὰ γράψῃ ἐν αὐτῷ ὅσα ἐνόμιζεν ἀνεκράτεια. Ἐλθόντος δὲ μετὰ τινὰς ἡμέρας καὶ τοῦ ταχυδρομείου, λαθῶν τὸ ἔγγραφον ὁ Παπαρρηγόπουλος, παρουσιάζεται εἰς τὸν Ὑψηλάντην καὶ αὐτοῦ, «τῷ λέγει, ἡ ἀληθὴς κατάστασις τῶν πραγμάτων ἐν Ἑλλάδι.» Ἀναμύνας τὸ ἔγγραφον ὁ Ὑψηλάντης, παραβάλλει τὰς υπογραφὰς τούτου πρὸς τὰς τοῦ συστατικοῦ, εὐρίσκει αὐτὰς ὅμοιας καὶ τί βλέπει, ἅπαντα ἀληθῆ, ὅσα τῷ ἔλεγε ὁ Παπαρρηγόπουλος. Τότε ἀποφασίζει ν' ἀρχίσῃ τὸν ἀγῶνα ἀπὸ τῆς Σερβίας. «Ὅχι, εἶπεν ὁ Παπαρρηγόπουλος, πρέπει ν' ἀρχίσῃ ἀπὸ τῶν μεθορίων τῆς Ρωσίας, ἵνα παρὰδευθῇ ὁ Ἄλῃς.» Ὁ Ὑψηλάντης ἐπέσθη, εὔρεν εὐτυχῶς προθύμους εἰς τοῦτο τὸν τε Ρίζον καὶ τὸν Μιχαὴλ Σούτσον, ὡς περ εἶπομεν καὶ, θὰ εἶπομεν ταῦτα καὶ ἀλλαχοῦ, καὶ οὕτως ἐσώθη ὁ ἀγὼν ἐν τῇ νῦν ἐλευθέρῃ Ἑλλάδι. Τοῦτο δὲ ὀφείλεται τὸ μὲν εἰς τὴν ἐμπνευσιν τοῦ Γερμανοῦ, τὸ δὲ εἰς τὴν ἐμπιστοσύνην τῶν Ἑταιριστῶν πρὸς τὸν Παπαρρηγόπουλον, τὸ δὲ εἰς τὴν ἀσθένειαν τούτου, ὅστις ἀμέσως διεμήνυσεν εἰς τὸν Ἄλῃ Πασσάν, ὅτι τὰ πάντα εἶναι εὐνοϊκώτατα καὶ ἔτοιμα μάλιστα πρὸς ἐκρηξίαν, δυνάμει συνάμα καὶ πολλὰ τῶν τε προσώπων καὶ τῶν πραγμάτων, ἅτινα ἔμελλον νὰ πρωταγωνιστήσῃ καὶ νὰ συμβῶσιν ἐν ταῖς Ἡγεμονίαις. Ἡ δὲ θετικότης, μεθ' ἧς ἐμήνυσεν ταῦτα πάντα εἰς τὸν Ἄλῃν ὁ Παπαρρηγόπουλος καὶ τὰ ἐν ταῖς Ἡγεμονίαις μετ' οὗ πολὺ ἐπελθόντα κινήματα ἐπεισαν τὸν παμπόνηρον Σατράπην νὰ βίβῃ τὸν περὶ τῶν ἄλων κῦβον· ἐκλείσθη ὡς περ ἐν κλαδίῳ ἐντὸς τοῦ φρουρίου τῶν Ἰωαννίνων, καὶ ἐκεῖθεν προσεδόκα νὰ σωθῇ ἐκ τῶν ὑποσχέσεων τοῦ Παπαρρηγόπουλου, ὅστις διεβουκόλει αὐτὸν πάντοτε, λέγει ὁ Γερβίνος, ὅτι ἡ Ρωσία θὰ κηρύξῃ πόλεμον κατὰ τῆς Τουρκίας λέγεται μάλιστα, ὅτι ἅμα μὲν ἤκουσε τὴν ἔξοδον τοῦ Ὑψηλάντου εἰς τὰς Ἡγεμονίας ὁ Ἄλῃς ἀνεκράνυγασεν ὡς μεθυσμένος ὑπὸ χερσῶν. «Εὔγε σου Παπαρρηγόπουλε.» Πεισθεὶς δ' εἰς τὰς ἐνεργείας τούτου, ἀπεστάτη-

σαν, ὡς γνωστὸν, καὶ ἐπολιορκήθη· ἐν δὲ τοῦ φρουρίου τῶν Ἰωαννίνων ἔγραψεν εἰς τὸν Πατριάρχον τὴν 6 Ἀπριλίου 1821 τὰ ἑξῆς: «ἤδη δὲ παρακαλῶ νὰ με φανερώτης μὲ πρῶτον ἐκτεταμένα ὑπόμνημα ἀπὸ κριτικῶν ἔλαθεν ὁ φίλος (Παπαρρηγόπουλος, ὅστις εἶχε σταλῆ εἰς τὰ βόρεια μέρη ὑπὲρ τῆς τρεχούσης ὑποθέσεώς μου· διότι περὶ μὲν τῆς ἐπιστροφῆς του ἐκεῖθεν εἶδασιν ἔχω» (1) ἅμα δ' ἐπληροφόρηθη βραδύτερον ὁ τύραννος τὰ καθ' ἕκαστα τῆς τε Φιλικῆς Ἑταιρίας, τῆς ἐξόδου τοῦ Ὑψηλάντου καὶ τῆς ἐπαναστάσεως τῆς Πελοποννήσου, πολλὰκις ἔτυλεν ὑπὸ θυμοῦ τὰς τρίχας τῆς γενειάδος καὶ εἶπέ ποτε ἐνώπιον τοῦ ὀμίλου παρ' αὐτῷ ὄντος τοτε Κώστα Μπότσαρη «ἀνάθεμά σε Παπαρρηγόπουλε! μὲ ἠπάτησας.»

Ἀποπερτωσας τὰς ἐργασίας αὐτοῦ ἐν Ρωσίᾳ ὁ Παπαρρηγόπουλος, παρεγγέλθη νὰ διέλθῃ διὰ Κωνσταντινουπόλεως, ἵνα πείσῃ τὸν Πατριάρχην Γρηγόριον νὰ δραπατεύσῃ διὰ πλοίου, ὑπερ παρεγγέλθησαν συνάμα καὶ οἱ ἔφοροι Κομπάρης καὶ Σέκερις νὰ ναυλώσωσιν ἐπίτηδες καὶ θέσωσιν ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Πατριάρχου· νὰ τῷ δώσωσι συνάμα καὶ εἰκοσι χιλιάδας γροσίον, ἵνα χρησιμεύσωσιν εἰς διευκόλυνσιν τῆς δραπατεύσεως· ἀλλ' ὁ Πατριάρχης ἠρήθη τὰ πάντα, ὡς περ καὶ ἀλλαχοῦ εἶπομεν τοῦτο. (2).

Ἀποτυχῶν μόνον τοῦ σκοποῦ τούτου ὁ Παπαρρηγόπουλος καὶ λαθῶν τὰς εὐχὰς τοῦ Πατριάρχου καὶ ἐπιστολὰς αὐτοῦ τε καὶ τῶν γενικῶν ἐφόρων πρὸς τε τὸν Γερμανὸν καὶ πρὸς τοὺς ἐν Πελοποννήσῳ Ἑταίρους, ἐπανῆλθεν εἰς Πάτρας. Τότε δ' ἐγένετο αὐτόθι τόσον πρόδολοι αἱ ἐν κρυπτῷ ἐνεργούμεναι πάντοτε πράξεις τοῦ Παπαρρηγόπουλου, ὅστε καὶ ἡ Κυβέρνησις του ἐνόμισεν φρονιμώτερον νὰ μεταθέσῃ αὐτὸν εἰς Σμύρνην· οἱ δὲ ἐν Πάτραις, ἅμα μαθόντες τοῦτα, ἐξητήσαντο δ' ἀναφορὰς τῶν τῶν

(1) Ἰδὲ Ἀπομνημονεύματα πολεμικὰ ὑπὸ Χριστ. Πατριάρχου Τόμ. α. Σελ. 23.

(2) Ἰδὲ Πατριάρχ. Βίων Τομ. α. Σελ. 59.

ανάκλησιν τῆς μεταθέσεως. Ἄλλ' ὃ ἐν Κωνσταντινουπόλει πρόσθους ἔμεινεν ἀμετάπειστος, εἰπὼν ὅσα ἀλλαγῶ ἀφειγῆθημεν. Οἱ Πατέρες ὅμως, εὐγνωμονοῦντες, ἔδωκαν τῷ ἀπερχομένῳ Παπαῤῥηγοπούλῳ τὸ ἐξῆς ἔγγραφον.

« Τὸ συμμαρτυρεῖν τῇ ἀληθείᾳ καὶ συνιστῆν τοὺς καλῶς καὶ τιμίως πολιτευομένους νόμιμον τε ἐστὶ καὶ δίκαιον. Τὸν μὲν γὰρ Τζωάννην Παπαῤῥηγόπουλον πρὸ χρόνων ἰκανῶν κατοικοῦντα ἐν Πάτραις καὶ ὑπουργοῦντα εἰς τὸ ἐκεῖσε Ῥωσικὸν Κοινοβούλιον, καὶ οὐ μόνον τῶν καθηκόντων τῶν ἀναγομένων τῇ πολιτικῇ κοινωνίᾳ καὶ τῇ ἀρίστη οικονομίᾳ τοῦ ὑπουργήματός του ἀκριβῆ φύλακα ἀναδειχθέντα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν καθ' ἑαυτὸν βίον ἀνεπίληπτον πάντη καὶ ἄμεμπτον κατὰ τὸν πάντα λόγον καὶ τρόπον ἀναφανέντα, καὶ τῶν ὀρθοδόξων ἡθῶν ἀκριβῶς ἀντεγύμνον, εἰς δὲ τὰ φιλογενῆ ἔργα κατ' οὐδὲν τῶν φιλογενεστέρων ἀπολειπόμενον, ὡς ἐκ φιλογενῶν καὶ ὀρθοδόξων γονέων καταγόμενον, καὶ καλῶς ἀνατραφέντα καὶ παιδευθέντα, καὶ διὰ τοῦτο παρά πάντων κοινῶς τῶν χριστιανῶν τῆς Πελοποννήσου, καὶ τῶν Ὀθωμανῶν ἀγαπώμενον καὶ τιμώμενον διὰ τε τὰ φυσικὰ αὐτοῦ καὶ ἐπίκτητα προτερήματα, συνιστῶμεν διὰ τοῦ παρόντος ἡμετέρου πιστοποιητικοῦ γράμματος, τοιοῦτον εἰδόντες τὸν ἄνδρα διὰ πολυχρονίου συναναστροφῆς καὶ πείρας καὶ γνωστοποιούντες πρὸς ἅπαντας τὸν αὐτοῦ χαρακτῆρα, ἵνα ἀξιώθῃ δικαίως τῆς προεούσης τιμῆς, ὅπου ποτ' ἂν ἀπέβη. »

« Ἐπὶ τούτῳ γούν δεδοται αὐτῷ τὸ παρὼν ἐνυπόγραφον ἡμῶν γράμμα. »
 ἠοκ'. Νοεμβρίου κδ'.

† Ὁ Πατέρων ΓΕΡΜΑΝΟΣ
 † Ὁ Χριστιανουπόλεως ΓΕΡΜΑΝΟΣ
 † Ὁ Κερκίρης ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Ἀλέξιος Οἰκονόμος, Σωτήριος Χαρχαλάμπης, Ἰωάννης Περούκις, Παναγιώτης Ζαριφόπουλος, Σωτήριος Π. Νοταρῆς, Ἀνδρέας Ζαῖμης, Ἰωάννης Δασίου, Θεόδωρ. Παπαγιαννόπουλος, Κανέλος Παπαγιαννόπουλος, Δημητράκης Ζαῖμης, Σωτήριος Θεοδώρου, Νικόλαος Λόντος.»

Τὸ ἔγγραφον τοῦτο δὲν φέρει τόπον ἐκδόσεως ὡς γινόμενον ὑφ' ἀπάσης τῆς Πελοποννήσου. Ἐν τῇ νέᾳ αὐτοῦ θέσει ἀπῆλθεν ἄνευ τῆς οἰκογενείας του ὁ Παπαῤῥηγόπουλος, ὅστε ὅτε ἐξεβράγη ἐν Πελοποννήσῳ ἡ ἐπανάστασις, οὗτος μὲν εὐρίσκετο ἐν Σμύρῃ διέτρεξε μεγίστους κινδύνους, καὶ μόλις καὶ ὡς ἐκ θαύματος ἐσώθη· σύμπτωσις δὲ ἡ οὐκ εὐκαταφρόνητος περιουσία του καταστράφη ἐν Πάτραις καὶ ἀλλαγῶ ἡ ἐν αὐταῖς μάλιστα οἰκία του ἐπυρπολήθη ἐκ τῶν πρώτων. Ἐσώθησαν δὲ ἀπ' αὐτῆς γυμνά μόνον ἡ σύζυγος καὶ τὰ τέκνα.

Ἡ εἰδήσις τῆς ἐπαναστάσεως ἐχρησίμευσεν ὡς σύνθημα σφαγῶν ἐν Σμύρῃ· τότε ὁ Παπαῤῥηγόπουλος πρώτιστον αὐτοῦ καθῆκον ἐθεώρησε νὰ ἐκτελή σκοπίμως τὰ τῆς ὑπηρεσίας του· κατὰ δεύτερον δὲ λόγον, νὰ παρέχῃ ὕσιν ἠδύνατο προστασίαν εἰς τοὺς χριστιανούς καὶ νὰ διασώζῃ ἐκ τούτων ὅσους πλείστους. Περὶ ἑαυτοῦ δὲ οὐδόλως οὔτε τότε οὔτε ἄλλοτε ποτε ἐμερίμνα. Ἐάν μὲν ἤμῃ ἀναγκασίος εἰς τὴν πατρίδα καὶ εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, συνήθως ἔλεγε, θὰ μὲ προστατεύσῃ ἡ θεία πρόνοια· ἂν δὲ τοῦναντίον, ἔτοιμος εἶμαι πάντοτε νὰ παρουσιασθῶ ἐνώπιόν της, ἵνα δώσω λόγον τῶν πράξεών μου.»

Σπαράσσεται τῷ ὄντι ἡ καρδία τοῦ θελήσαντος ν' ἀναγνώσῃ τὸ κατ' ἐκείνης τῆς ἀποσπράδας ἡμέρας τῆς Σμύρνης ἀκριβῆς ἡμερολόγιον τοῦ Παπαῤῥηγοπούλου. Κατ' αὐτὸν πλείονες τῶν δύο χιλιάδων χριστιανῶν ἐφρονεύθησαν ἐν Σμύρῃ, ἄλλοι μὲν τούτων ἐκρεουργοῦντο ἐν ταῖς ἀγκάλαις τῶν συζύγων αὐτῶν· ἄλλοι δὲ διερχόμενοι, εἰρηνικῶς τὰς ὁδοὺς ἐπυρρολοῦντο, ὡς στρουθία· ἄλλοι ἀπεκροαζίζοντο ἐν κυθάλοις καὶ ἀλαλαγμοῖς· ἄλλοι ἀπηγγονίζοντο ὡς σταφυλῆ· εἰς δὲ τὸ στόμα αὐτῶν, ἂν ἦσαν Ἑβραῖοι, οἱ Τούρκοι ἔθετον σιγῆρον, ὡς ἡμεῖον τῆς ξένης ὑπνικότητός των. Τὸν δὲν Μουλᾶν καὶ τὸν Μπαῖς Ἀγιάνην, ἐκρεοῦργησεν ὁ ὄχλος, ἅμα ὡς ἐπέισθη ὅτι δὲν δύναται νὰ κρεουργήσῃ καὶ τὸν καταφυγόντα εἰς Ῥωσικὸν πλοῖον Παπαῤῥηγόπουλον.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ.

Εἶναι τῶντι ἀπίστευτοί οἱ κίνδυνοι, οὓς διέτρεξε τότε οὗτος, τὸ μὲν, ἵνα διασώσῃ ὅσων τὴν οἰκογενεῖαν τοῦ προεσταμένου του Δαστοῦνη· τὸ δὲ, ἵνα φυγαδεύσῃ ἢ προστατεύσῃ ὅσους πλείστους ἐκ τῶν χριστιανῶν Σμυρναίων· τὸ δὲ, ὅπως κατορθώσῃ τὸν ἑαπλοῦν Ῥωσικοῦ πλοίου, ἐκεῖ τότε εὐρεθέντος καὶ πλείονας τῶν πεντακοσίων χριστιανῶν διασώσαντος.

Ἄσκοπον ἴσως δὲν εἶναι νὰ μεταφρασθῇ ἐνταῦθα καὶ τὸ παρὰ πόδας ἐπί-
 (ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.)

σημον ἔγγραφον, τρανῶς μαρτυροῦν τὰ παρ' ἡμῶν λεχθέντα.

1821 Ἰουνίου 12 πρὸ Σμύρνης·

« Πίστιν βεβαίαν καὶ ἀληθῆ ποιούμεν εἰς ταύτην τὴν πολιτείαν εὐρεθέντες οἱ υπογεγραμμένοι Ῥωσικοὶ ἐμπορικοὶ ὕπηκοοι καὶ κηπετανεοὶ, ὅτι ὁ Κύριος Τζωάννης Παπαῤῥηγόπουλος, πρώτος δραγομάνος τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ γενικοῦ κοινοβουλίου Σμύρνης, εἰς ὅλον τὸ ἔως σήμερον διάστημα, ὅπου ἐδῶ εὐρίσκεται

καὶ μάλιστα εἰς τὰς παρούσας κριτικὰς περιστάσεις, ἐστάθη μὲ ἀισθητικὰ μεγάλου ζήλου, προθυμίας καὶ φρονήσεως, διὰ τὴν διαρέντουσιν ὅλων τῶν δικαιωμάτων μας, προκρίνοντες ὡς ἐμπράκτους ἐφάνη, νὰ θεωρήσῃ καὶ τὴν ζήτησιν του διὰ τὴν προφύλαξιν τῆς λαμπροτάτης δόξης τῆς Θεοστυρίτου Ἀυτοκρατορικῆς Ρωσσίας δι' ἃ γνωρίσαντες τοιοῦτον καὶ τὸν πρὸς τὴν δουλείαν ζήλον του διὰ τὰς συχνὰς ἐνοχλήσεις τὰς ὁποίας δι' ἡμᾶς ἐλαβε καὶ λαμβάνει, τοῦ δίδουμένου παρὸν μας, ἵνα δεῖξωμεν εἰς τὴν εὐγένειάν του καὶ ἔπου ἀλλαγῶν ἀνίκει τὴν εὐχαρίστησιν τῆς εὐγνωμοσύνης μας, ἵνα ἀξιοῦται ὅθεν τῶν καὶ ὡς ἀπαιτεῖται τῆς προσηύσεως τμησῆς.»

« *Rossier Figli*, Νικόλαος Ἀγαλλόπουλος, Σταύρος Χρόνης, Μεγάλος Κατινάκης, Ἰωάννης Πιπτακῆς, Νικόλαος Μπακαλόπουλος, Σπυρίδων Βεωτόρος, Ἀνέστης Δεληγιαννῶπουλος, Παναγιώτης Ἠλιόπουλος, Νικόλαος Μάρτης, Μεγάλος Καντάρηγλου Δαμάτριος Μανόγια, *Scarlato Scarlati*, *Gregorio Pitaco*, *Marco Mageti*, *Capetan Giovanni Zancovich*, *C. Nicola Palana*, Ἀντώνιος Ἀλλ.βῆς, *C. Anastasi Vlassopoulos*, *C. Georgio Anghia*, *C. Michel Dominioti*, Κανέλος Σοφειαννῶπουλος, *M. di gio Savalan*. »

Μη ἀποκατασταθείσας ταχέως τάξεως ἐν Σμύρνῃ, πὸ ἐν αὐτῇ Ρωσικὴν προξενεῖον, κατ' ἀνωτέραν ἄδειαν ἀπῆλθε προσωρινῶς εἰς Κόθηρα, ἐκεῖ λοιπὸν ἀπῆλθε τότε καὶ ὁ Παπαζήγκουπος. Ἀλλὰ μόλις ἀπαλειψάντος τούτου, ἐπεφάνη μακρόθεν τρισημέριστος ἔθωμακὸς στόλος, ἐξ ἐννενηζήοντα τριῶν πολεμικῶν πλοίων συγκείμενος. Οἱ πάντες τότε ἐπεθύμουν μὲν, ἀλλὰ δὲν ἐδύναντο, νὰ λάβωσι τὴν ἄδειαν, ἵνα σπεύσωσι νὰ εἰδοποιήσωσι τοὺς ἐν Πελοποννήσῳ καὶ ταῖς νήσῳ ἀγωνιζομένους, νὰ προφυλαχθῶσι τοιοῦτου κινδύνου· μόνος δὲ ὁ Παπαζήγκουπος κατόρθωσε διὰ πολλῶν χρημάτων καὶ οἰκ. ἐλλείψεων κινδύνων νὰ ἐπιβῇ πλοίου, ὑπὸ τῶν Ἀγγλῶν πεμπομένου εἰς τὸν ἀρμυστήν Κερκίρας, ἵνα ἀναγγείλῃ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ στόλου

διὰ τοῦ πλοίου τούτου ἐλαβε τὴν ἄδειαν καὶ ὁ Παπαζήγκουπος ν' ἀπέλθῃ διῆθεν πρὸς εὐρεσιν τῆς οὐκ ἐπιθυμητῆς του εἰς Ζάκυνθον. Πλεῖστος δὲ μέχρι τοῦ Μεσσηνιακοῦ κόλπου, ἔπεισε τὸν Ἕλληνα πλοῦταρχον, ὅχι νὰ τὸν ἀποβιβάσῃ, (τούτο ἦτον ἀπαγορευμένον ἀστυκρῶτατα) ἀλλὰ νὰ τῷ ἐπιτρέψῃ νὰ βῆσιν εἰς τὴν ξηρὰν τῶν Κιτιῶν ἐπιστολήν πρὸς τὸν Πετρούμπουκ, ὃν εἰδοποιεῖ δι' αὐτῆς τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον.

(ἰκολουθεῖ.)

ΜΙΑ ΩΡΑ ΔΙΑΖΥΤΙΟΥ.

μῆμος μονόπρακτος.

(συνέχεια ἴδε φυλλ. III. τέλος.)

ΣΚΗΝΗ ΕΚΤΗ.

Ἀμαλία καὶ οἱ ἀνωτέρω.

Ἀμαλία (ἐνδεδυμένη μὲ ἐπιπέδουσιν ἐξέρχεται προσποιουμένη ὅτι ὁμιλεῖ μὲ τὴν θαλαμηπόλον τῆς.)

Καρολίνα, ἐνθυμήθητι ἂν ἔλθῃ ὁ κύριος ὑποκόμης Μόντε, εἰπάτε τῷ, ὅτι ἀπόψε ἀρρῆκτος τὸν περιμένω! εἰπάτε τῷ πρὸς τούτους ὅτι θὰ ἔμαι μόνη... ἐννοεῖς; (στατικὴ προσποιουμένη ὅτι τότε μόνον παρετήρησε τὸν σὺζυγὸν τῆς)

Ὁ χείρονα, κύριε, εἰσθε ἐδῶ;

Φ. Ναι.

Ἀμαλία (χρῆσι τὸν κώδινα)

ΣΚΗΝΗ ΕΒΔΟΜΗ.

Γιαννέτος καὶ οἱ ἀνωτέρω.

Ἀμ. Εἶναι ἔτοιμος ἡ ἀμαξία;

Γιαν. Ναι κυρία.

Ἀμ. Δὲν θὰ ἐπιστρέψω πρὸ τῶν πέντε καὶ τότε τὸ γεῦμα νὰ ἦναι ἔτοιμον, (πρὸς τὸν Φαύστον) Ὑμεῖς δὲ δικαί εἰσθε ἐνταῦθα; δικαί στέκεσθε αὐτως; μήπως εἰσθε φρουροί;

Φ. Παρετήρουν τὸν καλλωπισμὸν σας, σήμερον εἰσθε ἐπαγωγός...

Ἀμ. Σας εὐχαριστῶ διὰ τὴν περιποίησιν προσέξατε ὅμως μὴν σας ἐλαύσω.

Φ. Μοὶ φαίνεται ὅτι τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ὅτε εἴμαθα σὺζυγοὶ σεις δὲν προσεπαθεῖτε νὰ καλλωπισθῆτε οὕτω.

Ἀμ. Τοῦτο δὲν ἤρμυζεν εἰς γυναῖκα νομωμέναν. Ἐκτὸς τούτου σεις ἐξῆλωσατε νὰ προσέξατε εἰς τὸν καλλωπισμὸν μου;

Φ. Ὡς πρὸς τούτο ἔχετε ἄδικον, ἐν τούτοις σεις εἰσθε ὠραία.

Ἀμ. Ὡς σήμερον θὰ μὲ πνίξτε εἰς θάλασσαν περιποιήσεω. Ἀυτοῦμαι μόνον, ὅτι δὲν δύναμαι νὰ ἀκροασθῶ τοὺς ἀπεισιμούς σας, διότι ἔχω νὰ κάμω πολλὰ ἐπισκέψεις...

Φ. (Μὲ προσεποιημένην ἀδιαφορίαν) Καὶ ἔπειτα τὸ ἔσπερος περιμένετε τὸν ἀγαπητὸν ὑποκόμητα.

Ἀμ. Ἄ ναι! νὰ σας ἐξομολογηθῶ ἡ συναναστροφὴ του μὲ εὐχαριστεῖ τὰ μέγιστα. Ἀυτὸς οὐδέποτε χασμάται εὐρισθῆναι πλῆσιόν μου.

Φ. (Μιμώμενος τὴν φωνὴν τῆς Ἀμαλίας) Εἰπάτε τῷ ἀκόμη ὅτι ἀπόψε ἀρρῆκτος τὸν περιμένω...

Ἀμαλ. (Γελῶσα) Ἄ! ἤκουσατε; κατεσκοπεύσατε; κακὸν ἐπάγγελμα ἐξελέξατε...

Φ. Ἦμην ἐδῶ κατὰ τῶν — ὅτε διατάττετε τὴν θαλαμηπόλον σας.

Ἀμ. Τόσον καλλίτερον! ὥστε ἐμάθετε ἤδη ὅτι... ἀπόψε... περιμένω τὸν ὑποκόμητα Μόντε καὶ μάλιστα... ὅτι θὰ μείνω μόνη μετ' αὐτοῦ.

Φ. (ὀργισμένος) Τοῦτο μοὶ φαίνεται μεγάλη ἀσθαδία σας, κυρία...

Ἀμ. (Γελῶσα) Καὶ σεις πρὸ ἐλλείψεως μὲ ἐλέξατε, ὅτι ἐπιθυμεῖτε διὰ σὺζυγον μίαν εὐχάριστον... μίαν ἀσθὰν.

Φ. (Αὐστημένος) Ἀλλὰ μέχρις ἐνδὸς βαθμοῦ κυρία.

Ἀμ. Ἄς ἴδωμεν... μέχρι τίνος βαθμοῦ;

Φ. Μέχρις ἐκείνης τῆς βαθμίδος ἢν κί τῆμαι γυναῖκες δὲν πρέπει νὰ υπερβῶνται.

Ἀμαλία (ἀξιοπρεπῶς) Καὶ ἐν ἐγὼ εὐ-

δέποτε θὰ ὑπερβῶ... ἀλλ' ἐξ ἄλλου ὀφείλω ἐγὼ νὰ σας δίδω λόγον τῶν πράξεών μου; Δὲν εἶμαι ἐγὼ κυρία νὰ δέχομαι ὅποιον θέλω καὶ ὅστις μοὶ ἀρέσκει;

Φ. Εἶναι ἀληθές, κυρία, δὲν ὀφείλετε νὰ δίδετε εἰς ἐμὲ λόγον τῶν πράξεών σας ἀλλ' εἰς τὴν κοινωσίαν, διότι ἐνθυμήθητε ὅτι φέρετε τὸ ὄνομά μου.

Ἀμ. Καὶ γνωρίζω νὰ τὸ σεβασθῶ. Ἀλλὰ γνωρίζε κύριε, ὅτι δὲν ἐπιθυμῶ νὰ ἔχω ἐπὶ τῆς ἕως μου παντοτεινὴν κατήσκοπον, ὅστις νὰ θεωρῇ καὶ ἐπικρίνῃ τὰς πράξεις μου. Ἐκαστος ἡμῶν εἶναι κύριος εἰς τὴν οὐσίαν του νὰ κάμῃ ὅ,τι θέλει δίχως νὰ διδῇ λογαριασμὸν εἰς τὸν ἄλλον. Δὲν τὸ εἶπατε ὑμεῖς ὁ ἴδιος πρὸς μίαν ὄρα; Τὸ ἐνθυμήσατε;

Φ. Τὸ ἐνθυμῶμαι κάλλιστα.

Ἀμ. Λοιπὸν μὴν ἐνδιαφέρεσθε περὶ τῶν ὑποθέσεων μου, ὅπως ἐγὼ δὲν ἐνδιαφέρωμαι περὶ τῶν ὑμετέρων... Σας χαιρετῶ (κινεῖται νὰ ἀναχωρήσῃ)

Φ. Μίαν στιγμὴν, κυρία... Σας ζητῶ νὰ μοὶ χαιρετήσατε πέντε λεπτῶν προθεσμίαν.

Ἀμ. Πέντε λεπτῶν;

Φ. Ναι κυρία, πέντε λεπτῶν.

Ἀμ. (παρὰ τρυφερά εἰς τὸ ὠρολόγιόν του) Σας τὰ παραχωρῶ.

Φ. Βλέπω κυρία, ὅτι αἱ διασκευαί σας ἔλκουν καὶ ἔχετε δικαίον. Τόσα πλεονεκτήματα, τόσαι χάριτες, δὲν ἔργαζαν ἵνα μείνῃτε τελευτημένη ἐν τῷ δόμο τοίχων... Τὸ συνοικεῖον δὲν εἶναι καμωμένον δι' ὑμᾶς, ὡς καὶ δι' ἐμὲ.

Ἀμ. Ἐν τούτῳ σας εὐχαριστῶ διὰ τὴν ὠραίαν πρότασιν ἢν μοὶ ἐκάματε. Μετ' ἄλιγον ὅλοι θὰ μάθωσιν ὅτι ὁ σὺζυγός μου μὲ ἀρρῆκον κυρίαν ἀπεριόριστον τοῦ ἐκυτοῦ μου.*

Φ. Πῶς, κυρία! ὅτι εἰπάτε λοιπὸν εἰς ὅλους ὅτι σας ἀρρῆκον κυρίαν ἀπεριόριστον;

Ἀμ. Ἐγὼ δὲν θὰ τῷ εἶπω, ἀλλ' ὅλοι θὰ τὸ μάθωσιν, διότι δὲν θὰ σας βλέπωσιν ὅτι ἔσθε σὺζυγοὶ ἀχρήνους, σὺζυγοὶ ὑποτιθέμενος ὡς σὺζυγός διὰ τὸ χαρτὶ ἐν ἐλλείψει ὁ χρῆσιμότερος σὺζυγός τοῦ κίτρου.

Φαύστος (ὀργιζόμενος) Ἄ θὰ ἔμαι ὁ

χρησιμότερος σύζυγος! σύζυγος ἀχόρι-
νος!... Κυρία, αὐτὴ ἡ ὀμιλία θὰ μὲ κάμῃ
νὰ... νὰ... νὰ...

Ἄμ. Συλλογίσθητε, κύριε, ὅτι εἶσθε
ἐμπροσθεν γυναικός.

Φ. Τῆς ἰδικῆς μου... ἐλησμονήσατε
ὅτι εἶσθε σύζυγός μου; ὅτι μοὶ ἀνή-
κατε;

Ἄμ. Καλὸ τί σημαίνουν ταῦτα;
πόθεν εἶμαι σύζυγός σας; ἐγὼ δὲν εἶ-
μαι σύζυγός σας οὐδὲ ἀνήκω εἰς κα-
νένα... ἀνήκω εἰς τὸν ἑαυτὸν μου καὶ
ὡς πρὸς τοῦτο ἔχω μάρτυρα τὴν τι-
μὴν σας καὶ τὸν ὄρκον σας.

Φ. Ἐχετε δίκαιον ἀλλὰ ἐγὼ δὲν
δύναμαι νὰ ἐξέλθω τῆς ἐκπλήξεως.
Γυνὴ ἦν ἐγὼ ἐξετίμων ὡς τὴν φρονι-
μωτέραν, τὴν ἡσυχωτέραν τοῦ κόσμου
νὰ μεταμορφωθῆ εἰς τὸ διάστημα μι-
ᾶς ὥρας εἰς τὴν παραφροσυνωτέραν φιλά-
ρεσκον. Ἦτο λοιπὸν ὑπόκρισις σας
τοῦτο!

Ἄμ. Τότε ἤμην, ὅτι ἤθελα νὰ ἤ-
μαι καὶ τώρα ἤμην ὅτι θέλω νὰ
ἤμαι. Δὲν εἶμαι ὑποχρεωμένη νὰ δώσω
λογαριασμὸν οὐδὲ περὶ τοῦ παρελθόν-
τος μου, οὐδὲ περὶ τοῦ παρόντος, οὐδὲ
περὶ τοῦ μέλλοντος. Ἐ, τί θέλετε;
Ἀφίνατε γυναίκα, μετὰ τῆς ὁποίας εἶ-
σθε δεσμευμένος διὰ τοῦ ἱεροῦ δεσμοῦ
τοῦ γάμου, τὴν ἀφίνατε διὰ μίαν ἀνο-
ησίαν, διὰ μίαν ἰδιοτροπίαν, διότι σεῖς
ὁ ἴδιος μοὶ ἐξημολογήθητε ὅτι μὲ ἀφί-
νατε ἕνεκα τῆς πολλῆς πρὸς ὑμᾶς
ἀγάπης καὶ ἐν τούτοις νὰ θέλητε
ὥστε μετὰ ταῦτα αὐτὴ ἡ γυνὴ νὰ δι-
έλθῃ τὸ ἐπίλοιπον τὸ βίου τῆς κλαί-
ουσα, μετανοοῦσα καὶ λυπούμενη διὰ
τὴν διάλυσιν δεσμοῦ μὴ συνδεθέντος
εἰσέτι καλῶς. Σεῖς λοιπὸν ἐπιστεύσατε,
ὅτι ἐγὼ ἐμελλαν νὰ φερθῶ εἰς τὴν
ζωὴν τῶν στερησέων διὰ νὰ ἐξοφλήσω
ἀμάρτημα ἰδικόν σας, ὅτι ἤθελον ἀρ-
νηθῆ τὰς διασκεδάσεις διότι σεῖς εἶσθε
στενοχωρημένοι καὶ ὅτι, ἐν ὀλίγοις,
ἤθελα τεθῆ εἰς ἀναζήτησιν δυστυχίας;
Ἄς τελειώσωμεν κύριε Φαῦστε, καὶ
ἀπὸ τοῦδε ἀμα συνακτώμεθα σας πα-
ρακαλῶ νὰ μὴ μὲ ὀμιλήτε περὶ τοῦ πα-
ρελθόντος... Ἐν τούτοις τὰ πέντε

λεπτὰ παρήλθον, καὶ ἐγὼ σας ἀφίνω.
(κινεῖται νὰ ἀναχωρήσῃ)

ΣΚΗΝΗ ΟΓΔΩΘΗ.

Γιαννέτος καὶ οἱ ἀνωτέρω.

Γιαν. Ὁ κύριος ὑποκόμης δὲ Μόντε.

Ἄμ. Ἄ.

Φ. Οὔ.

Ἄμ. Ἄς εἰσέλθῃ.

Φ. (Κρατῶν τὸν ὑπηρετήν) Ἄς περι-
μείνῃ. Εἰπέτω ὅτι ἐξῆλθον, ὅτι ἔχω ὑ-
ποθέσεις ὅτι... ὅτι... δὲν ἤξεύρω κ'
ἐγὼ... νὰ εἰπέτω ὅτι δὲν δέχομαι...

Γιαν. Συγγνώμην, κύριε, ἀλλὰ ὁ κύ-
ριος ὑποκόμης ζητεῖ τὴν κυρίαν.

Φ. (κτυπὸν τὸν πόδα κατὰ γῆς) Ἄ
τὸν ἀναιδῆ... ἄ τὸν αὐθάδη...

Ἄμ. (βάλλουσα τὰς χειρίδας τῆς)
Ἐπειδὴ ὁ ὑποκόμης κρώτησε περὶ
ἐμοῦ, εἰπέτω ὅτι θὰ τὸν δεχθῶ ἐντός
τοῦ δωματίου μου καὶ νὰ λάβῃ δὲ
τὸν κόπον νὰ εἰσέλθῃ διὰ τῆς ἄλλης
θύρας.

Γιαν. Εἰς τὰς διαταγὰς σας.

Φ. (Θέλων νὰ κρατήσῃ τὸν ὑπηρετήν)
Ἀνόητε, στάσου... τί εἶμαι ἐγὼ ἐδῶ;
πῶς δὲν ἀκούεις ὅταν σοὶ ὀμιλῶ.

Ἄμ. (πρὸς τὸν Γιαννέτον) Πῆ-
γαινε. (ὁ Γιαννέτος ἀναχωρεῖ.)

Φ. Λοιπὸν ἐγὼ εἶμαι σύζυγός ἀχόρινος!
οὐδ' οἱ ὑπηρετεῖ με ἀκούουν πλέον.

Ἄμ. (ἔτοιμος νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ
δωματίον τῆς) Μὲ τὴν ἄδειάν σας.
Ἵγναίνετε.

Φ. Λοιπὸν θὰ τὸν δεχθῆτε;

Ἄμ. Θὰ τὸν δεχθῶ.

Φ. Εἰς τὸ δωμάτιόν σας;

Ἄμ. Ναί.

Φ. Τοῦτο ποτὲ δὲν θὰ γείνηθ' ὅτι
ἐλθω μαζί σας.

Ἄμ. Μὲ τίνος ἄδειαν; ὑπὸ ποίαν
ιδιότητα;

Φ. Διάβολο! ὦραία ἐρώτησις θὰ εἰ-
σέλθω ὡς σύζυγος...

Ἄμ. Θὰ φανῆτε γελοῖος καὶ αὐθά-
δης.

Φ. Πῶς κυρία.

Ἄμ. Σεῖς ὀμίσθητε ἐπὶ τῆς τιμῆς

σας ὅτι θὰ σβασθῆτε τὴν ἐλευθερίαν μου.

Φ. Κυρία, ἐγὼ ἠδυνάμην νὰ ἤμην
ζηλότυπος.

Ἄμ. Τόσον τὸ χειρότερον δι' ἐσᾶς!

Φ. Ἦδυνάμην...

Ἄμ. Συγγνώμην διότι ὁ ὑποκόμης
μὲ περιμένει.

(Ἀποσύρεται καὶ κλείει τὴν θύραν.)

ΣΚΗΝΗ ΕΝΝΑΤΗ.

Φαῦστος μόνος καὶ κατόπιν
Ἄμαλία.

Φ. Ἄμαλία. ἡσύχαζε, περίμενε, ἄ-
κουσον... παραιτοῦμαι... Ἐκλείσει τὴν
θύραν μὲ τὸ κλειδί. Καὶ ἐγὼ δὲν δύναμαι
νὰ εἰσέλθω εἰς τὰ δωμάτιά της ἵνα διώξω
διὰ λακτισμάτων αὐτὴν τὸν κύριον
ὑποκόμητα. Ἐγὼ ἀληθῶς θὰ κατα-
σταθῶ γελοῖος. Ἀπόψε εὐθὺς ἔβην ἡ
πόλις θὰ γνωρίζῃ, ὅτι ἡ σύζυγός μου
ἐδέχθη μυστικῶς τὸν ὑποκόμητα Μόντε
διότι αὐτὸ τὸ ζῶον θὰ γείνηται τ' αὐτὰ
τοῦ κόσμου μὲ τὴν ἐπιτυχίαν του...
Ἦ τοῦτο δὲν θὰ γείνη ποτέ. Πρέπει
νὰ διακόψω αὐτὴν τὴν συνομιλίαν..
Ἐροσθάρμην μὴ γείνω γελοῖος καὶ ἐν
τούτοις... Θεὲ μου θὰ σκάσω συλ-
λογιζόμενος αὐτό! Εἶμαι ζηλότυπος
ὡς τίτρεϊ τῆς Βεγγάλης... ὡς ὁ Ὀθέλ-
λος. Θέλω νὰ ἴδω ἂν δύναμαι νὰ
τοῦς κατασκοπεύσω θέλω νὰ ἴδω τί
κάνουσι... (πλησιάζει τὴν θύραν καὶ
ὄψεται τὸν ἐρσθαλμὸν του ἐπὶ τῆς ὀπῆς
τοῦ κλειθροῦ) Διάβολο δὲν βλέπω τί-
ποτε... Ἄν ἠδυνάμην τοῦλάχιστον νὰ
ἀκούσω τίποτε... ἀλλὰ διατί δὲν
ὀμιλῶσι δυνατὰ; Μοὶ φαίνεται ὅτι
ἐκλείσθησαν ἐντός τοῦ μικροῦ δωμα-
τίου... τῆς κλίνης! Ἦ αὐτὸ εἶναι
πολύ. Στενοχωροῦμαι, φρίττω! δὲν
κρατῶ τὸν ἑαυτὸν μου (Φωνάζει διὰ
τῆς ὀπῆς τοῦ κλειθροῦ) Ἄμαλία,
Ἄμαλία! Δὲν μὲ ἀκούεις! οὐδὲ κἂν
προσέγεις εἰς τὰς φωνάς μου! Διάβο-
λε τῆς κολάσεως! (Φωνάζων δυνατὰ)
Ἄμαλία σύζυγός μου, ἀγαπητή μου
σύζυγος... Οὐδὲν. Δὲν τοῦς μέλλει
οὐδὲ τίς! Περιέργον νὰ μὴν ἀκούωσι!

Τὸ κἀνωσιν ἐπίτηδες! Ἦ ἴσως γελοῖον
ἐμπαιζόντές με! Καὶ εἶθε ἡ ἐνασχό-
λησις των νὰ ἦναι ὁ γέλως! Εἶναι ἄ-
δύνατον νὰ μείνω εἰς ταύτην τὴν δια-
βολοκατοιλίαν... Ἰδοὺ τὴν δυστυχίαν,
ἰδοὺ τὴν τὴν ἐξήττον καὶ ἐπὶ τέλους
ἐπαθὸν δυστυχίαν τὴν ὁποίαν οὐδέ-
ποτε ἐφαντάσθην. Νὰ ἠδυνάμην τοῦ-
λάχιστον... Θὰ κάμω θόρυβον! θὰ
γεννήσω σκάνδαλα (Κτυπὸν τὴν θύ-
ραν κρυφά) Ἄμαλία, Ἄμαλία. Κα-
τήραμένε, ἀνοιξὸν εἶναι ἀνάγκη κατε-
πείγουσα νὰ σοὶ ὀμιλήσω. Ἄμαλία.
Ἄμαλία μου Διάβολο-Ἄμαλία. (Κτυπᾷ
τὴν θύραν)

Ἄμ. (ἔσωθεν) Τί θέλετε καλέ; Σιωπῆ
σεῖς θὰ μὲ κατατροπιιάσετε εἰς ὅλην
τὴν χώραν! Αὐτὸ εἶναι σκάνδαλον...
Ὁ κύριος ὑποκόμης κατεταράχθη...

Φ. (ὀργισμένος) Ὑπάγω νὰ τὸν κα-
τασπαράξω... νὰ τὸν καταρῶ...
θέλω νὰ κάμω πράξεις ἀξίας ἀνθρώ-
που τιμίου... εἶμαι ζηλότυπος ὡς ὁ
Ὀθέλλος... σοὶ τὸ εἶπον... ἀνοιξε.

Ἄμ. (Γελοῖος) Ἄ! ἄ, εἶσθε ζηλό-
τυπος.

Φ. Γελάτε κυρία; ἔχετε τὸ θάρρος
νὰ γελάτε; Ἐ... θὰ κάμω θόρυβον...

Ἄμ. Σιωπῆ.. μὴ μεγαλοφρονάζετε,
διότι ὁ κύριος ὑποκόμης δύναται νὰ
σας ἀκούσῃ.

Φ. Τί μὲ μέλλει δι' αὐτὸν.. τὸν
ἀναιδῆ. Ἐγὼ μάλιστα ἤλθον διὰ νὰ
τὸν διώξω, νὰ τὸν προσκαλέσω, νὰ
τὸν φωνάσω...

Ἄμ. Ἐπὶ τίνος δικαιοῦματος; ἐλη-
σμονήσατε ὅτι εἴμεθα διεζευγμένοι, κύριε;

Φ. Τί! διεζευγμένοι, τί διαζύγιον;
Ἐκαμα μίαν βλακειάν καὶ μετανοῶ...
ἡμάρτησα... Ἐγὼ σὲ ἀγαπῶ μανια-
κῶς, Ἄμαλία μου... Ὁ ὄρκος μου εἶ-
ναι παράλογος καὶ ἀδύνατον νὰ τη-
ρηθῆ... θέλω νὰ τὸν διαλύσω, θέλω
νὰ μείνω ἐκτός τοῦ ὄρκου.

Ἄμ. Ἄλλ' ἐγὼ δὲν ἐννοῶ νὰ τὸν
παραβῶ.

Φ. Ἄμαλία μου, σοὶ τὸ ζητῶ ὡς
χάριν, συγχώρησον τὴν ἀνοησίαν μου.

Ἄμ. Δὲν δύναμαι, θέλω νὰ σὲ δο-
κιμάσω ἵνα ἐξασφαλίσω τὸν ἔρωτά

μου. Σὺς ὑποθέτω λοιπὸν διὰ μίαν στιγμὴν ὡς ἐραστὴν μου.

Φ. Διὰ τὴν θὰ καταδικασθῶ εἰς τί... εἰπατέ μοι.

Ἄμ. Εἰς τὸ νὰ μὴ εἰσερχησθε ἐν τῷ τοῦ θαλάμου, ὅταν ἦναι ἄλλα πρόσωπα. Εἰπάτε μοι λοιπὸν δέχεσθε τὸν τίτλον τοῦ ἐραστοῦ;

Φ. Τὸν δέχομαι καὶ μάλιστα μὲ μεγάλην μου εὐχαρίστησιν.

Ἄμ. (ἀνοίγει τὴν ὄραν) Λοιπὸν Φαῦστε, θὰ κἀνωμεν τοὺς ἐρωτημένους καὶ οὕτω θὰ γνωρισθῶμεν καλύτερον· θὰ μάθωμεν νὰ ἐκτιμώμεθα... Ὅσον τὸ κατ' ἐμὲ ἀφ' ἑσέου σὺς εἶδα σὺς ἠγάπησα... ἀλλὰ σὺς..

Φ. Καὶ ἐγὼ, κυρία, ἤρχισα νὰ σὺς ἀγαπῶ ἀφ' ἑσέου δὲν ἔσθε σύζυγός μου καὶ τώρα σὺς ἀγαπῶ καὶ σὺς θερμωπαρκαλῶ νὰ συντέμητε ἔσον τὸ δυνατόν τὸν χρόνον τῆς τόσο σφοδρῆς δοκιμασίας μου καὶ νὰ μοι ἀποδώσατε τὴν εὐτυχίαν, ἣν ἡ ἀνοσιὰ δώσατε τὴν εὐτυχίαν, ἣν ἡ ἀνοσιὰ μου μοι ἀφῆρεσε... Ἀπόδωτέ μοι τὸν τίτλον τοῦ συζύγου ἀγαπητῆ μου Ἀρχαλίου... Σὺ ἀγαπῶ Ἀρχαλίᾳ μου, ὡς ἀγαπῶ... σὺ ἀγαπῶ ὡς πρὸς τὴν ὡς μανικῶς... (Γονατίζει)

Ἄμ. (Γελῶσα) Τί ὄραία εἶδόν! Ἄν σὺς ἴδωσιν οἱ ὑπερέταί!.. Ἄν σὺς ἴδῃ ὁ κύριος κόμης τοῦ Μόντε...

Φ. Ὁ κατηγορούμενος εἶναι ἐδῶ; σὺς περιμένει;

Ἄμ. Μὴ φοβησθε τὸν ἐδίωξα καὶ διὰ πάντοτε.. Ἢ μάλλον οὐδέποτε δὲν εἰσῆλθεν.

Φ. (μὲ γέρον) Ἄ! τὸν ἐδίωξες! Δὲν εἶναι πλέον ἐδῶ; Δὲν θὰ ἔλθῃ;

Ἄμ. Δὲν θὰ ἔλθῃ ποτέ..

Φ. (Ἐναγκαλιζόμενος αὐτὴν) Δὲν δύναμαι νὰ ἀντιξῶ πλέον εἰς τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ σὺ ἐναγκαλισθῶ.

Ἄμ. Περιμένετε.

Φ. Τὸ νὰ περιμένω καὶ νὰ περιμένω! εἶσαι σύζυγός μου... καὶ θέλω καὶ δύναμαι... καὶ ἐφίλω νὰ σὺ ἐναγκαλισθῶ. (τὴν ἐναγκαλιζέται)

Ἄμ. Μετανοήσας λοιπόν;

Φ. Ἐκ πάσης ψυχῆ; καὶ καρδίας μου.

Ἄμ. Ἐυχαριστήθης ἀπὸ τὴν μικρὴν αὐτὴν δυστυχίαν;

Φ. Θεὸς φυλάξει νὰ εὐχαριστηθῶ.

Ἄλλοτε δὲν θέλω τοιαῦτα παίγνια. Τώρα θὰ γίνω φιλήσυχος ἄνθρωπος.

Ἄμ. Καὶ ἐν τούτοις τὸ διαζύγιόν μας διήρκεσον μίαν μόνον ὥραν;

Φ. Ἄλλ' αὕτη ἡ ὥρα τοῦ διαζυγίου μας θὰ ἦναι αἰτεία ζωῆς ἐρωτικῆς. Σοὶ ἐρμίζομαι ὅτι...

Ἄμ. Πρὸς Θεοῦ, μὴ ἐρμίζεσθε.

Φ. Λοιπὸν, σοὶ ὑπόσχομαι, ὡς ἀληθῆς ἰσότητις, ὅτι δὲν θὰ χωρισθῶμεν ἄλλοτε διότι ἀριστὰ ὑπέφερον.

(1869).

ΤΕΛΟΣ.

A.X.

ΠΩΣ ΒΑΙΝΕΙ Ο ΚΟΣΜΟΣ

ΟΠΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΒΑΒΟΥΚ

ΕΚ ΤΩΝ ΤΟΥ ΒΟΥΤΑΪΦΟΥ

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.)

A.

Ἢ ἐρημίαις.

Μεταξὺ τῶν πνευμάτων, ἅτινα προῖστανται εἰς τὰ κράτη τοῦ κόσμου, τὸ Ἰτουριὲλ κατέχει μίαν τῶν πρώτων θέσεων καὶ εὐρίσκειται εἰς τὸν νομὸν τῆς Ἄνω Ἀσίας. Κατὰ τὴν προίαν τινὰ εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ Σαῦθου Βαβούκ, ὑπὸ τὴν ὄχθην τοῦ Ὁζού, εἶπεν αὐτῷ: Βαβούκ, αἱ ἀρροσύναι καὶ ἀνοικαίαι τῶν Περσῶν, ἐφῆλκυσαν τὴν ἐργὴν ἡμῶν συναρπάθη γῆς συνέλευσις τῶν βασιλέων τῆς Ἄνω Ἀσίας, ἵνα γνωμοδοτήσωσιν ἐν πρῆπῃ νὰ τιμωρήσωσιν ἢ νὰ καταστρέψωσιν τὴν Περσέπολιν. Ὑπαγε εἰς τὴν πόλιν ταύτην, ἐξέτασον πάντα ἢ ἐπιστρέψῃς δ' ὅπως μοι δώσῃς ἀκριβῆ διήγησιν, ἵνα ἀποφασίσω ἐκ

τῆς ἐπιθέσεώς σου, ἂν πρῆπῃ νὰ τιμωρήσω ἢ νὰ καταστρέψω τὴν πόλιν. Ἀλλὰ, κύριε, εἶπε ταπεινῶς ὁ Βαβούκ, οὐδέποτε ὑπῆγον εἰς τὴν Περσίαν οὐδένα γνωρίζω ἐκεῖ. Τόσον καλλίτερα, εἶπε τὸ πνεῦμα, θὰ ἦσαι ὅπως ἀμερόληπτος: ἔλαβες ἐξ οὐρανοῦ τὴν χάριν τῆς διαγνωσεως, καὶ ἐγὼ προσθέτω εἰς ταύτην τὸ δῶρον τοῦ νὰ ἐμπνέῃς τὴν περσέπολιν ὑπαγε, ἐξέτασον, ἄκουσον, ἐμπλήρωσον καὶ οὐδὲν φοβού' πανταχῶ καλλίιστα θέλουσι σὲ ὑποδεχθῆναι.

B.

Οἱ στρατιῶται καὶ τὰ ροσκομίαι.

Ὁ Βαβούκ ἀνέβη ἐπὶ τῆς καμήλου αὐτοῦ, καὶ ἀνεχώρησε μετὰ τῆς ἀκολουθίας αὐτοῦ. Μετὰ παρέλευσιν ἡμερῶν τινῶν, ἀπήντησε πλείον τῶν πεδιδάων τοῦ Σεννακάρ, στρατῶν περσικῶν, ἕστις ἐπορεύετο νὰ πολεμήσῃ κατὰ τοῦ Ἰνδικῶ στρατοῦ. Ἀπευθύνθη κατ' ἀρχῆς πρὸς στρατιῶτῃν, ἂν εὖρον ἀπορρημακρυσμένον. Ἐμίλησεν αὐτῷ καὶ ἤρώτησε τίς ἦτο ἡ αἰτία τοῦ πολέμου. Μὰ τοὺς θεοὺς ὅλους, ἀπήντησεν ὁ στρατιώτης, οὐδὲν γνωρίζω δὲν εἶναι τοῦτο ἔργον μου· τὸ ἐπάγγελμά μου εἶναι νὰ φρονέω καὶ νὰ φρονέωμαι, διὰ νὰ παρίζομαι τὰ πρὸς τὸ ζῆν' δὲν μ' ἐνδιαφέρει τίνα ὑπηρετῶ. Ἠδονάμην μάλιστα ἀμέσως αὖριον, ν' αὐτομολήσω πρὸς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἰνδῶν· διότι λέγουσιν, ὅτι δίδουσι περίπου ἡμίσειαν δραχμὴν χαλκοῦ τὴν ἡμέραν περιπλέον, ἢ εἰς ἡμέρας, εἴτινες εὐρισκόμεθα εἰς τὴν κατάρκτον ταύτην τῶν Περσῶν ὑπερρεσίαν. Ἐάν θέλῃς νὰ μάθῃς τίνας ἐνεκα πολέμουσιν, ἐρώτησον τὸν λοχαγόν μου.

Ὁ Βαβούκ δωρήσας μικρὸν δῶρον εἰς τὸν στρατιῶτην, εἰσῆλθεν εἰς τὸ στρατόπεδον. Ἀμέσως συνομιλήθη μετὰ τοῦ λοχαγοῦ καὶ ἤρώτησεν αὐτὸν τὴν αἰτίαν τοῦ πολέμου. Πῶς θέλατε νὰ γνωρίζω αὐτὴν; εἶπεν ὁ λοχαγός, καὶ τί μ' ἐνδιαφέρει ἡ ὥρα; αὕτη ὑπέθεσις; Κατοικῶ δικαιοσύνης λεύγας μακρὰν τῆς Περσέπολεως· ἀκούω θρυλλομένον τὸν πό-

λεμον' ἐγκαταλείπει ὅσῳ ἔστω τὸν οικογενεῖάν μου καὶ πορεύομαι ζητῶν, κατὰ τὸ εἶδος ἡμῶν, τὴν τύχην ἢ τὴν θάνατον, ἐπειδὴ καὶ οὐδεμίαν ἔχω ἐργασίαν. Ἀλλ' αἱ συναδέλφοι ἡμῶν, ἡρώτησεν ὁ Βαβούκ, δὲν γνωρίζουσι περισσώτερα ὑμῶν; Ὅχι, εἶπεν ὁ ἀξιωματικὸς μὲν οἱ πρότιστοι σατραπαὶ ἤξεδούρουσιν ἀκριβῶς τίνας ἐνεκα σφάζονται.

Ὁ Βαβούκ ἐμπληκτός διεκνήθη πρὸς τοὺς σατραπαίους καὶ συνομιλήθη μετ' αὐτῶν. Εἰς τούτων τῶ εἶπεν ἐπὶ τέλους: Ἡ αἰτία τοῦ πολέμου ταύτου, ἕστις ἐπὶ εἰκασιν ἔτα καταστρέφει τὴν Ἀσίαν, προέρχεται ἐξ ἀρχῆς ἐξιδος μεταξὺ ἐνοβόχου γυναικὸς τίνος τοῦ μεγάλου βασιλέως τῶν Περσῶν, καὶ τίνος γραφέως τοῦ μεγάλου βασιλέως τῶν Ἰνδῶν. Προέκυψε περὶ δικαιοσύνης ἔσου μετ' ἐν τρίτον ἐνὸς δαρκείου. Ὁ πρωθυπουργὸς τῶν Ἰνδῶν καὶ ὁ ἐμμέτερος, ὑπεστήριξαν ἀξιοπροσπεῖς τὰ δικαιοῦματα τῶν κυρίων αὐτῶν. Ἢ ἔρις ἐξήλθη. Ἐθῆκαν ἐκατέρωθεν εἰς ἐκστρατιῶν ἐν ἐκατομμύριον στρατιωτῶν. Πρέπει δὲ νὰ στρατολογήωμεν διὰ τὸν στρατὸν ταύτον κατ' ἔτος καὶ πλέον τῶν τετρακοσίων χιλιάδων ἀνδρῶν. Αἱ στραγαὶ, αἱ πυρπολήσεις, τὰ ἐρείπια, αἱ ἐρημώσεις πολλαπλασιάζονται, ἢ αἰκουμένα πάσχει καὶ ἡ λῆσ' αὐξάνει. Ὁ πρωθυπουργὸς ἡμῶν καὶ ὁ τῶν Ἰνδῶν διαμαρτύρονται, ὅτι ἐνεργούσι πρὸς τιμὴν τῆς ἀνθρωπότητος· καὶ εἰς ἐκάστην διαμαρτύρησιν πόλεις τινὲς καταστρέφονται καὶ ἐπαρχίαι τινὲς λεηλατοῦνται.

Τὴν ἐπιούσων, ἐνεκα διαδοθείσης φήμης, ὅτι ἐμελλε νὰ κλεισθῇ ἡ εἰρήνη, ὁ στρατηγὸς τῶν Περσῶν καὶ ὁ τῶν Ἰνδῶν, ἔσπευσαν νὰ συγκροτήσωσι μάχην, ἣτις ὑπῆρξεν αἰματώδης. Ὁ Βαβούκ εἶδε πάντα τὰ σφάλματα καὶ πάσας τὰς βδελυγμὰς ὑπῆρξεν μάρτυς αὐτόπτης τῶν πολεμικῶν ἐργασιῶν τῶν προτίστων σατραπῶν, αἵτινες ἐπραξάν πᾶν ὅ,τι ἠδύναντο, ἵνα νικήσωσι τὸν ἀρχηγὸν αὐτῶν. Εἶδεν ἀξιωματικὸς παρὰ τῶν ἰδίων αὐτῶν στρατιωτῶν φρονεύντας: εἶδε στρατιῶτας πληρωμένους, τοὺς ὁποίους κατέσφαζον οἱ σύντροφοι

αυτῶν, διὰ τὴν ἀποσπάσει βράκη αἵμα-
τόφωρτα καταξοχισμένα καὶ καταρρι-
πωμένα Εἰσῆλθεν εἰς τὰ νοσοκομεία,
ἐνθα μετέφερον τοὺς πληγωμένους, ὧν
οἱ πλείστοι ἐξέπνεον ἐκ τῆς ἀπανθρό-
που ὀμιλίας αὐτῶν τῶν ἰδίων, οὗς ὁ
βασιλεὺς τῶν Περσῶν ἐπλήρωνεν ἕνα βο-
νήθωσιν αὐτοῦς. Ἄνθρωποι εἰσιν οὗτοι,
ἐρώνησαν ὁ Βαβυλὼν, ἢ ἄγρια ζῶα; Ἄ!
βλέπω κάλλιστα ὅτι ἡ Περσέπολις πρέ-
πει νὰ καταστραφῇ.

Κατεχόμενος ὑπὸ τῆς ἰδέας ταύτης
ἐπορεύθῃ εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἰνδῶν
ἐκεῖ ὑπεδέχθησαν αὐτὸν κάλλιστα, ὡς
εἰς τὸ τῶν Περσῶν, καὶ ὡς προσέειπεν αὐ-
τῷ ἄλλ' εἶδεν ἐκεῖ ὅλας τὰς αὐτὰς ἀ-
καλασίας, αἵτινες κατεκυρίευσαν αὐτὸν
ἀπὸ φρίκης. ὦ! ὦ! εἶπε καθ' ἑαυτὸν,
ἐὰν τὸ πνεῦμα Ἰτουριὲλ θελήσῃ νὰ κατα-
στρέψῃ τοὺς Πέρσας, πρέπει ὡσαύτως
καὶ τὸ πνεῦμα τῶν Ἰνδῶν, νὰ κατα-
στρέψῃ ἐπίσης καὶ τοὺς Ἰνδοὺς. Εἶτα
πληροφρηθεὶς ὅσα συνέβαιναν μεταξὺ
ἀμφοτέρων τῶν στρατῶν, ἔμαθε πράξεις
γενναϊότητος, μεγαλοψυχίας, φιλανθρω-
πίας, αἵτινες κατέπληξαν τὴν ἑθαύμασαν
αὐτόν. Ἀνεξήγητοι ἄνθρωποι, ἀνέκρηξε,
πῶς δύνασθε νὰ συνενώσητε τὸς ἄμαρ-
τήματα καὶ μεγαλεῖα, τὸσας ἀρετὰς καὶ
ἐγκλήματα;

Ἐν τούτοις ἐκπρόβη ἡ εἰρήνη. Οἱ ἀ-
ξιωματικοὶ τῶν δύο στρατῶν, ὧν οὐδεὶς
ἐγένετο κύριος τῆς νίκης, ἀλλ' αἵτινες
διὰ τὸ συμφέρον αὐτῶν, ἔχυσαν τὸσον
ἀνθρώπινον αἷμα τῶν ὁμοίων αὐτῶν, ὅ-
πῃρον νὰ βαδισοῦν τὰς ἀλλὰς αὐ-
τῶν δι' ἀμοιβάς. Ἡ εἰρήνη ἐξυμνήθῃ εἰς
τὰ κοινὰ ἔργα, ἅτινα οὐδὲν ἀνήγγει-
λαν ἄλλο, ἢ τὴν ἐπ' ἀνάδωδον τῆς ἀρετῆς
καὶ τῆς εὐδαιμονίας ἐπὶ τῆς γῆς. Δόξα
τῷ Θεῷ! εἶπεν ὁ Βαβυλὼν ἡ Περσέπολις
ἔσται ἡ εἰρήνη τῆς καθαρῆς ἀθωότητος
ὅταν πρέπει ποσῶς νὰ καταστραφῇ, ὡς
ἤθελον τοῦτο τὰ κακὰ ἐκεῖνα πνεύματα
ὑπάγωμεν κατασπευσμένως εἰς τὴν προ-
τεύουσαν ταύτην τῆς Ἀσίας.

Γ.

Ἡ βαρβαρότης.

Ἐρθασεν εἰς τὴν ὑπερμεγέθη ταύ-
την πόλιν διὰ μιᾶς παλαιᾶς εισόδου,
ἥτις ὄλ' ἦν βάρβαρος καὶ τῆς ὁποίας
ἡ ἀπεργὴ ἀγροικότης ἐνώγει τοὺς
ὀφθαλμοὺς. Ἄπαν τὸ μέρος τοῦτο τῆς
πόλεως συνήσθάνετο τὸν χρόνον καθ'
ὃν ἐκτίσθη διότι μ' ὄλην τὴν πεισμο-
νὴν τῶν ἀνθρώπων τοῦ νὰ ἐπαινῶσι
τὴν ἀρχαϊότητα πρὸς βλάβην τοῦ
νεωτερισμοῦ πρέπει νὰ ἐμυλοῦνται
ὅτι εἰς πᾶν εἶδος αἱ πρῶται δοκιμαίαι
πάντοτε εἰσι γυνδροειδεῖς.

Ὁ Βαβυλὼν ἀνεμύθη εἰς τὸν ὄχλον,
λαοὺ συνισταμένου ἀπὸ τὰ βυρπώ-
τερα καὶ ἀσημύτερα τῶν δύο γενῶν.
Ὁ ὄχλος οὗτος ἐσπευθε μετὰ τρόπου
κτυπώδους εἰς περίσραγμα εὐρῆ καὶ
ζοφωρῶν. Ἐκ τοῦ συγχυτοῦ θορύβου, ἐκ
τῆς κινήσεως, ἦν παρετήρησεν, ἐκ
τῶν γρημμάτων, τὰ ὁποῖα πρόσωπα
τινα εἶδον εἰς ἄλλους διὰ τὰ λάθωσι
τὸ δικαίωμα νὰ κἀθηνται, ἐπίστευτον
ὅτι εὐρίσκετο εἰς ἀγορᾶν, ἐνθα ἐπώ-
λου ἀγέρινα καθίσματα ἄλλα μετ'
ὀλίγον βλέπον, ὅτι πλείστοι γυναι-
κες ἐγονάτιζον, προσποιούμεναι ὅτι
θεωροῦσιν ἀκαρδαμυκτὴν ἔμπροσθεν
αὐτῶν, καὶ βλέπουσαι πλῆγίως τοὺς
ἄνδρας, ἐνόησαν ὅτι εὐρίσκετο εἰς να-
όν. Φωναὶ ὄξεσαι, βραχνῶδεις, ἄγριαι,
κακὸχοι, ἔκαμον τὸν θόλον τὴν ἀν-
τηγῆ ἤχους κακῶς ἐκπερομένους, αἵ-
τινες ἐπέφερον τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα,
οἷον αἱ φωναὶ τῶν ἀνάγκων, ὅταν ἀν-
ταποκρίνονται εἰς τὰς πεδιάδας τῆς
Παταβίας, εἰς τὸ τράχυν κέρας, ὑπερ
προσκαλεῖ αὐτοῦς. Ἐφαρτε τὰ ὄπτα
ἀλλ' ἦτον ἔτοιμος νὰ φράξῃ ἀκόμα
καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ τὴν βίνα,
ὅταν εἶδεν εἰσερχομένους εἰς τὸν ναόν
τοῦτον ἐργάτας μετ' ἀβίδας καὶ πτυά-
ρια. Ἦγειραν ὑπερμεγέθη λίθον καὶ
ἐξήρξαν ἀριστερόθεν καὶ δεξιόθεν χῶμα,
ἐξ οὗ ἀνετίθετο δομὴ λοιμώδης ἔπειτα
ἐθήκαν νεκρὸν τινα εἰς τὸν λάκκον
τοῦτον, καὶ ἐπέθηκαν τὸν λίθον ἕνω-

θεν. Τι! ἀνερόνησεν ὁ Βαβυλὼν, οἱ
λαοὶ οὗτοι θάπτουσι τοὺς νεκροὺς αὐ-
τῶν εἰς τοὺς ἰδίους τόπους, ἐνθα προ-
σκυνοῦσι τὴν θεότητα! τί! οἱ ναοὶ αὐ-
τῶν εἰσὶν ἐστρωμένοι πτωμάτων!
Δὲν ἀπορῶ πλέον διὰ τὰς λοιμώδεις
ἐκείνας ἀσθενείας, αἵτινες ἐρμύουσι
τὴν Περσέπολιν. Ἡ σῆψις τῶν νεκρῶν,
καὶ ἡ τοσούτη ζώντων ἐπὶ τὸ αὐτὸ
συνάθροισι, δύναται νὰ δηλατηρήσῃ
τὴν ἀνθρωπίνην σφαῖραν! Ἄ πῶσον
αἰσχρὰ πόλις ἡ Περσέπολις! Ἄναμρι-
θόλωσ τὰ πνεύματα θέλουσι νὰ κα-
ταστρέψωσιν αὐτήν, ἵν' ἀνακτῆσιν
ἄλλην ὀριστερὰν καὶ συνοικήσωσιν
αὐτῇ; ἦτον ἀκάθαρτοι, οἵτινες νὰ
ψάλλωσι καὶ κάλλιον: Ἡ θεία πρῆγοια
ἐνδέγεται νὰ ἔγῃ τοὺς λόγους αὐτῆς.
Ἀφήσωμεν αὐτὴν ἐλευθέραν,

(Ἀκολουθεῖ.)

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ
ΠΕΡΙ ΤΟΥΡΕΝΝΑ.

Ἐρρίκος de la Tour d'Auvergne,
ὑποκόμης Τουρένας ἐγεννήθη εἰς Σε-
δάν τῇ 16 Σεπτεμβρίου τοῦ 1611 κα-
ταγόμενος ἐξ οἰκογενείας Καθολικῆς,
ἦτο δὲ δευτέρου υἱὸς τοῦ Ἐρρίκου de la
Tour d'Auvergne δουκὸς τῆς Bouillon
καὶ τῆς Ἐλισαβέττας θυγατρὸς Γουλιέλ-
μου τοῦ Γ. πρίγκιπος τῆς Φράγγης.
Ἐκ παιδικῆς ἡλικίας ἐδείκνυε με-
γάλην κλίσην ἀκούων διηγήσεις ἡρωϊ-
κῶν κατορθωμάτων καὶ μαχῶν. Δε-
καεξαετής δὲ κατόρθωσε νὰ πείσῃ διὰ
τῶν παρακλήσεών του τὴν μητέρα του
νὰ ὑπάγῃ εἰς Ὀλλανδίαν, ὅπου εὐ-
ρίσκετο καὶ ὁ ἀδελφὸς του, ἵνα σπου-
δάσῃ τὴν πολεμικὴν ἐπιστήμην παρὰ
τῷ θεῷ του Μαυρικίῳ τοῦ Νασσῆ.
Ὁ Τουρένας ἐπολέμησε τὸ πρῶτον
τῷ 1627 ὡς ἀπλόως στρατιώτης,
διηκέρτησε πάντε ἔτη εἰς Ὀλλανδίαν,
μετέθε εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Γαλλίας,
ὅπου ὁ καρδινάλιος Ρισελιὲς τὸν ἀνέ-
δειξε συνταγματάρχην τοῦ πεζικοῦ.
Εἰς Λωρραίνην ἐδοξάσθη δι' ἡρωϊκῶν
(ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.)

πράξεων καὶ κατόπιν εἰς Πεδεμόντιον
τῷ 1639 καὶ εἰς Ρωσέλλην τῷ 1642,
ὅπου ἐπολέμησε ὑπὸ τὰ ὄρματα Λου-
δοβίκου τοῦ 13ου.

Ἀποθανόντος τοῦ βασιλέως τούτου
προεδιάσθη ὑπὸ τῆς ἀντιβασιλείας
Ἄννης στρατηγὸς καὶ τῷ 1642 ἐνί-
κησε τὴν μάχην τοῦ Φριβούργου μετὰ
τοῦ δουκὸς Βιγγών, κατόπιν πρίγκι-
πος Κονδὲ καὶ τὴν τῆς Νορδιλλίγγης.

Τῷ 1648 ἐξεστράτευσεν εἰς Φραγ-
γωνίαν, Σουηδίαν καὶ Βουαρίαν καὶ
εἰς αὐτὴν ἐφείλαται ἡ συνθήκη τῆς
Βεσσαλλίας τὸσον ὡφέλιμος διὰ τὴν
Γαλλίαν. Ὁ Τουρένας ἀνεμύθη κα-
τόπιν εἰς τὰ τῆς Σουηδίας τὸ πρῶ-
τον ὑπερ τῶν ἐπαναστατῶν, οὗς κα-
τόπιν, ἐνωθεὶς μετὰ τῆς αὐτῆς, κα-
τενίκησε καθὼς καὶ τὸν ποτὲ σύντρο-
φόν του μέγαν Κονδὲ τὸν ἠνάγκασε
νὰ φύγῃ τῆς Γαλλίας τῷ 1653 ἐνωρ-
θεύθη τὴν θυγατέρα τοῦ δουκὸς τῆς
Joué τῷ 1654 ἐνίκησε τοὺς Ἰσπα-
νοὺς μετ' ὧν ἦτον ἠνωμένος καὶ ὁ δούξ
τοῦ Κονδὲ καὶ τοὺς διέλυσε μετὰ πολ-
λῆς καὶ πεισματώδεις συμπλοκάς. Ἐπὶ
τέλους ἡ συνθήκη τοῦ 1659 τὸν ἠ-
νάγκασε νὰ ἡσυχάσῃ. Εἰς τριάνοντα
ἔτη πολέμου οὐδέποτε διέμεινε πλε-
ον τῶν τριῶν μηνῶν εἰς τὸ αὐτὸ μέ-
ρος. Τῷ 1660 κατὰ τὸν γάμον Λου-
δοβίκου τοῦ 4ου ὠνομάσθη στρατάρ-
χος τῆς Γαλλίας καὶ τῷ 1668 ἐξώρθε
τὸν Καθολικισμὸν. Ἦτο σύμβουλος
τοῦ βασιλέως ἐφ' ὅλων τῶν ἐξωτερικῶν
ὑποθέσεων τῷ 1671 ἔκαμε τὴν
ἐκστρατείαν τῆς Ὀλλανδίας καὶ κα-
τόπιν τὴν τῆς Βεσσαλλίας ἐνίκησε
τότε τὸν διάσημον κόμητα Μοντενί-
κόλη καὶ ἐκυρίευσεν τὸ Παλαινάτον.
Αἱ ἐνδοξαὶ αὐταὶ κατωκλήσεις διήρκα-
σαν μέχρι τοῦ 1674, ὅτε ὁ μέγας αὐ-
τὸς στρατάρχης ἐπέστρεψεν εἰς Παρισί-
ους, ὅπου ὑπεδέχθη θριαμβευτικῶς.
Κατὰ τὴν ἐκστρατείαν τοῦ 1675, ἥτις
ἦτον ἡ τελευταία ἐνίκησε καὶ πά-
λι τὸν κόμητα Μοντενίκόλη, ἔσπευ-
σε στρατηγικῶτα τὸν ἐγγερὸν στρατὸν
εἰς τινα ἐπίκαιρον θέσιν καὶ τότε ἀνέ-
κραξε ὁ Τώρα εἶναι εἰς τὴν διάθεσιν

μας, δὲν μᾶς διαφροῦνται.» ὅτε σφαῖρα τὸν προσέβαλλεν εἰς τὸ στήθος τῆ 27 Ἰουλίου 1673. ἡ αὐτὴ ἐπίσης σφαῖρα ἀφῆρεσε τὸν ἕνα βραχίονα τοῦ στρατιώτου *Saint-Hilaire*, ὅστις εἶχε ἐδηγήσει τὸν Τουρένναν εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο, καὶ ἐπειδὴ ὁ υἱὸς τούτου ἐβήκει διὰ τὸ δυστύχημά του, «δὲν πρέπει νὰ θρηνηθῆ δι' ἐμὲ, τῷ εἶπεν, δεικνύων τὸ πτώμα τοῦ Τουρέννα· ἀλλὰ διὰ τὸν μέγαν ἄνδρα, ὅστις δὲν ὑπάρχει πλέον.»

Ὁ Τουρέννας ἐτάφη εἰς Ἅγιον Διονύσιον πλησίον τῶν βασιλέων τῆς Γαλλίας, ὁ δὲ στρατὸς τῷ ἀνέγειρε διὰ γενικῆς εἰσφορᾶς, μνημεῖον ἐπὶ τοῦ ἰδίου μέρους ὅπου ἐνδόξως ἔπεσε.

A. X.

Ο ΑΣΤΡΟΝΟΜΟΣ ΕΡΣΧΕΛΟΥ.

Τῆ 10 Μαΐου 1874 ἀπέθανεν ἐδομικοντούτης εἰς Κολλιγαθούδ ὁ βαρῶνος Ἐρσχελος, διάσημος ἀστρονόμος Ἄγγλος υἱὸς τοῦ διασέμου Γουλιέλμου Ἐρσχέλου.

Ὁ Ἰωάννης Φρειδερίκος Γουλιέλμος Ἐρσχελος ἐγεννήθη τῷ 1792 εἰς Σλόγη παρὰ τὸ Βινδσῶρ καὶ ἀφ' οὗ ἐτελείωσε τὰς σπουδὰς του ἐν τῷ Λυκείῳ τοῦ ἀγίου Ἰωάννου τῆς Καντάβριγίας ἐσπούδασεν εἰδικῶς τὸν ὑψηλὸν ὑπολογισμὸν καὶ τὰς μαθηματικὰς ἐπιστήμας καὶ τῷ 1814 μετὰ τοῦ Νεακίου ἐξέδωκε συμπληρωμένον τὰν διαφορικῶν ἐπιτομῶν τοῦ *Lacroix*.

Ἀπὸ τοῦ 1816, ὁ Ἰωάννης Ἐρσχελος ἀφιέρωσε τὸν χρόνον του εἰς σημαντικὰς ἀστρονομικὰς ἐργασίας. Ἐκ τῶν ἐξ τότε δημοσιευθέντων ἀστρονομικῶν ὑπομνημάτων του τὰ σπουδαιότερὰ εἰσι τὸ περὶ *pol. lat. lat. ἀστέρων* ἐκδοθὲν τῷ 1827 καὶ περὶ 1256 *βολίδων* ἐκδοθὲν τῷ 1830.

Ὁ Ἰωάννης Ἐρσχελος, οὐτινος ἡ παιδεία ἐξετείνετο ἐφ' ὅλων σχεδὸν τῶν λοιπῶν ἐπιστημῶν ἐδημοσίευσε τῷ 1830 θεωρίαν τοῦ ἤχου δημοσιευθεῖσαν εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν ἐγκυκλοπαιδείαν καὶ πραγματείας περὶ τοῦ φωτός

περὶ τοῦ ὁποῖου κυρίως ἀσχολήθη ἰδιαιτέρως. Τῷ 1833 ἐδημοσίευσε *εἰσαγωγὴν ἐπὶ τῆς σπουδῆς τῶν φυσικομαθηματικῶν ἐπιστημῶν καὶ ἐπιτομὴν τῆς ἀστρονομίας.*

Τῷ 1834, ὁ Ἰωάννης Ἐρσχελος ἐδημοσίευσε *Κατάλογον τῶν νεφέλωδων.* Τὸν δὲ Φεβρουάριον τοῦ 1834 μετέβη εἰς Φελδάουζεν παρὰ τὸ Βυέλπι ἀκρωτήριον, ὅπου φιλοδόμησεν ἀστεροσκοπεῖον προμηθεύσας εἰς αὐτὸ καὶ πάντα τὰ ἐργαλεῖα καὶ ὄργανα δι' ἐξόδων του καὶ ἐπὶ τέσσαρα ἔτη διέμεινεν ἐκεῖ μόνος, ἵνα σπουδάσῃ ἐντελῶς τὰ κατὰ τὸν οὐρανὸν τοῦ νοτίου ἡμισφαιρίου.

Ἐπιστρέψας τῷ 1838 εἰς Ἀγγλίαν ἐγένετο δευτὸς μετὰ μερίστην τιμῶν. Ἡ κυβέρνησις προσεσέσθη νὰ τὸν ἀποζημιώσῃ διὰ τὰ ἐξόδα, ἅτινα κατέβαλε πρὸς οἰκοδομὴν τοῦ ἐν Φελδάουζεν ἀστεροσκοπεῖου· ἀλλ' αὐτὸς δὲν ἐδέχθη χρηματικὴν ἀποζημίωσιν καὶ τότε ἡ κυβέρνησις τὸν ἀνέδειξε βαρῶνον. Ἡ βασιλικὴ ἐταιρία τοῦ Λονδίνου, ἧς ἦτο μέλος τὸν ἀνέδειξε πρόεδρον καὶ τὸ Ὄξφόρνιον Πανεπιστημεῖον τῷ προσέφερε δι' ἐπιτροπῆς διπλωμα διδάκτορος τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν.

Τῷ 1847 ἐδημοσίευσε τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἀστρονομικῶν παρατηρήσεων τῶν γενομένων ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ Βυέλπι ἀκρωτήριον καὶ τῷ 1850 διωρίσθη διευθυντὴς τοῦ νομισματοκοπεῖου εἰς Λονδίνον, θέσιν ἣν διατήρησε μέχρι τοῦ 1853. Ὁ Ἰωάννης Ἐρσχελος ἦτο μέλος ἀνταπιστέλλον καὶ ἐπίτιμον σχεδὸν εἰς ἀπάσας τὰς ἐπισημοτέρας ἐπιστημονικὰς ἐταιρίας τοῦ κόσμου.

A. X.

ΔΗΜΩΔΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ.

ΑΝΕΚΔΟΤΟΙ

ΔΗΜΩΔΕΙΣ ΠΑΡΟΙΜΙΑΙ.

ΣΥΛΛΕΓΕΤΕΣΑΙ

ΥΠΟ

Α. Ι. ΠΑΝΗΛΑΔΟΠΟΥΛΟΥ.

(συνέχεια ἴδε φυλλάδιον III')

Γ.

75.

Γάδαρος κλάνει
σ' τοῦ Φικσουλᾶ τὸ Χάνι.
(Σμυρναϊκῆ)

76.

Γάτος μὲ γάντια ποντικούς δὲν
[πιάνει.
(Ἡβλ. Βενιζ.) σελ. 44. ἀριθ. 16.

77.

Γαμπρέ! αἱ μύξαι σου τρέχουν.
— Ἢν' ἀπ' τὸ γεμῶνα.
— Σὲ ξέρω κι' ἀπὸ τὸ
[καλοκαῖρι.

78.

Γιὰ ἐν ἀγὸ χαλῆ τῆ σουπα.

79.

Γιάννης πῆγες

Γιάννης ἤρθες.

80.

Γιὰ τὸ μουτζούρ μαγειρεύουν τὰ
[πίτουρα

Ἡβλ. Βερρετ. σελ. 70. ἀριθ. 9.
Βενιζ. σελ. 47. ἀριθ. 67.

81.

Γιατρικὸ διὰ τοὺς κάλους
εἶναι τὰ φαρυγὰ παπούτσα.

82.

Γυρίζει σὰν τὸν ἀνεμόμυλο,

83.

Γύφτικος γάμος.

Δ.

84.

Δὲν εἶμαι λιμάρης
ἀλλὰ παραπονιάρης.

85.

Δὲν ἤξεύρεις ποῦ τὸν σφίγγει
τὸ παπούτσι σου;

86.

Δὲν 'ξέρ' ὁ βλάχος τ' εἶν'
τὸ πεπεράτο;

87.

Δὲν 'ξέρ' ὁ γέρος μου ποῦ ν'
ἀπὸ τὴν Ηόλι μόνο 'ξέρ'

ὁ γέρος ὁ Θεός; Ἡ,

88.

Δὲν 'ξέρ' ὁ ἄνδρας μου ποῦ ν'
ἀπὸ τὴν Ηόλι μόνο ξέρεις ἐσὺ
ποῦ σ' ἀπὸ δῶ;

89.

Δὲν μὲ μέλλει πῶς πεθάνει ὁ
ἄνδρας μου μόνο τ' ἀνερωτήματα.
Ἡβλ. Βερρετ. σελ. 69.

90.

Δίδαχε ποῦ δίδαχες
καὶ λόγο δὲν ἐκράτεις.
Ἡβλ. Βερρετ. σελ. 26. ἀριθ. 2.
Βενιζ. σελ. 52. ἀριθ. 6.

91.

Δίετο τσιμούσα
Κόψετε τσίγμα.
(Κ[πολις])

92.

Δούλεψε μ' ἀρεντικὸ ποῦ νὰ
ροσῆ γόνα γιὰ νὰ βάλεις
καὶ σὺ ἄμπει.

93.

Δώδεκα λογοῦ φαγιά
κι' ὅλου κολοκάβια.

94.

Δὲν πῆς νὰ ξῆς σκαμπέδες
μόνο κάμεις μαχαριάδες;

95.

Δὲν πῆς νὰ ξῆς σκαμπέδες
ς' τῆς Μεγάλης Ταβέρνας;
(Σμυρναϊκῆ).

96.

Ε΄.

97.

Ἐγὼ μὲ τὴν λωλάδα μου
γεμίζω τὴν κοιλίαν μου,
ὡς γυρίζ' ὁ μύλος
κί' ὡς μουρμουρίζ' ὁ σκύλας.

98.

Ἐγὼ σοῦ λέγω ψῆσ' ἀδύγα
καὶ σὺ μοῦ πίνεις τὸν καυγῶ.

99.

Ἐγὼ σ' ἔκτισα, φουρνε,
ἔγὼ θά σέ χαλάσω.

100.

Ἐγλύτωσες ἀπὸ τοῦ φειδίου
τὸ στόμα.

Ἡβλ. Ἀραβαν. σελ. 144. ἀριθ. 4339,

101.

Ἐδῶ γιὰλῶς ἐκεῖ γιὰλῶς
ποῦ νὰ πέσω νὰ πινῶ.

Ἡβλ. Βαρέτ. σελ. 71. ἀριθ. 7,
102.

Εἶδα γραίαν κ' ἐπάδα φουρνε.
Νὰ ἡ γραίκα, νὰ κί' ὁ φουρνε.
(Κύπρος).

103.

Εἶδα πολλοὶ σπανοὶ
μὰ εἶχαν τρίχα καὶ μαλί.

104.

Εἶχα τὸ παιδί
κ' εἶχα τὴν χαρὰ
— ἡ εἶχα τὸ παιδάκι μ'
κ' εἶχα τὴν υἱεῖτα μ' —
ἔφησα τὰ πέντ' ἀδύγα
κ' ἔφαγα τὰ τέσσαρα,
κί' ἀπὸ τ' ἄλλο τὸ μισὸ
ἔφαγα τὸ κορμί.

(Ἀτελῆς παρ' ἄλλοις.)

105.

Εἶχα καὶ φίλο
ποῦ ἀγάπηε τὸ σκύλο.

106.

Εἶν' ἀμύλητος ὅταν ψάρι.

107.

Εἶναι ὅταν τὴ βραμμένη θρονθα-

108.

Εἶπ' ὁ χέστης τοῦ κλανιά
φύγε καὶ μ' ἐβρόμισες.

409.

Εἶσαι προκομμένος ὅταν τὴ κάτω
πέτρα τοῦ μύλου.

410.

Εἰς ἐσένα τραχανθῆρι
ἀπὸ μὰς τὴν Κουλουλιώτας.
Τὸ κατραμ' εἶναι χαζίρι,
στελεε τ' ἄσπρα νὰ τὸ πάρη.

Ἡ παροιμία αὕτη ἔχει τὴν ἀρχὴν
της ἐκ τοῦ ἐξῆς ἀνεκδότου: Ὁ ἐπὶ
Μαχμουτ νάαρχος, Τοπάλ πασῆς κα-
λούμενος ἔχων χρεῖαν κατραμίου διὰ τὰ
πλοῖά του ἐπρόσβαζε τοὺς Κουλουλιώτας,
ὅπως ἐποιμῆσασιν καὶ τῷ ἀποστελῶσιν
ἕσαν ἐχρεωίζετο. Ἐπειδὴ δὲ ἐκεῖνοι
ἐξημιώθησαν πολὺ ἅτε μὴ λαμβάνον-
τες ποτε παρ' αὐτοῦ χρήματα, καὶ φο-
βούμενοι μὴ τοὺς κλοποιήσῃ ἔβαλλον
τραλλόν τινα ἕπως τῷ γράψῃ τὸν ἀνω-
τέρω στίχον, ἵνα ἔχουσιν εἰς ἐναντίαν
περίστασιν τὸν τραλλόν ὡς ἀπολογητὴν
των. Ἄλλ' οὐδεμία παρατήρησις ἐγένε-
το ἐκ μέρους τοῦ νουάρχου, ἀπέ-
στειλε δὲ καὶ τὰ χρήματα διότι ἐννά-
κσον ὅτι ἦτον ἄδικον.

411.

Εἶχε κί' ὄλας
κί' ἡς κί' ὄλας.

412.

Ἐκαμε τὸν ἄνεμο κουδάρια
καὶ τ' ἄχυρα κομμάτια.

413.

Ἐκεῖ ποῦ δὲν ἔβαλες μὴν ἀπλώ-
νης.

414.

Εἰς μεγάλο κακὸ
μεγάλο ματρικό.

415.

Ἐλα πάππο μου νὰ δῆς τὰ
γονικά σου.

Ἡβλ. Βενιζ. σελ. 76. ἀριθ. 132.
Ἀραβαντ. σελ. 145. ἀριθ. 1609.

416.

Ἐλληνίζει ὁ γάδαρος;
Τράβα τὸ ἀγούρι.

417.

Ἐλάτε γνωστικοὶ
νὰ ρᾶτε τὸ φαί.

Ἡβλ. Βαρέτ. σελ. 72 ἀριθ. 23.
Βενιζ. σελ. 76. ἀριθ. 156.

418.

Ἐλεύθερος προξενατῆς
γιὰ λόγου του γυρεύει.

419.

Ἐμπρός τ' ἀλέτρι
κί' ἐπίσω τὸ ζευγάρι.

420.

Ἐνα, ἕνα πέρν' ὁ γάρος
καὶ κανένα δὲν ἀφίνει.

421.

Ἐν ἀπόμενος κ' ἐκεῖνο κλεμμένο.

422.

Ἐξ' ἀπὸ τὸ χορὸ πολλὰ τρα-
γοῦδια λένε.

423.

Ἐπεσε τὸ φτυάρι
κ' ἔσπασε τοῦ ψύλου τὸ ποδάρι.

424.

Ἐσπασε γυαλί
κ' ἦγες μικές.

425.

Ἐσὺ τὰ ἔρεις Παναγιά
κ' ἐγὼ νὰ σοῦ τὰ λέγω.

426.

Ἐτσι θὰ παγ' ὁ χρόνος
— ἡ ἐξέτος —
καὶ ἄλλα μιά χρονιά

καὶ τὸν παραπάνω χρόνο
θὰ κί' ὡς δουλειά.

427.

Ἐβλογημένα χέρια ἔς τὴ δουλειά
καὶ κατραμμένα ε' τὸ φαί.

428.

Ἐβρ' ὁ μούσπος τὴν ἀμάδα.

429.

Ἐχει τῆς νυκτερίδας τὸ κόκκαλο.

430.

Ἐχ' ὁ ἀτσιγγανὸς ἀγυλιά;
Ἡ παροιμία ἔχει φαίνεται τὴν πη-
γὴν της ἐκ τῆς ἀρχῆς, ἣν ἔδωκεν ἡ Πα-
ναγία εἰς τὸν ἀτσιγγανὸν ὅτε τὸν ἠρώ-
τησε τί ἔστανε, ἐκεῖνος δὲ τὴ ἀπεκρίθη
ὅτι ἐργάζεται διὰ τὸν Χριστὸν κερφιά
καὶ ὅτι ἐνεκα τῆς καλῆς του προαιρέ-
σεως φτιάκει ὄχι τέσσαρα, ὡς παρήγ-
γυλλον, ἀλλὰ πέντε:

Ἡ Παναγιά τοῦ εἶπενε καὶ τὸν
[ἐκαταράσθη]
— Ἄντε μορὲ ἀτσιγγανε, ποτ'

ἀγυλιά μὴν κάνης.
Βλέπε Νεοελλ. Ἀνάλ. Τεύχ. Β'.
σελ. 122.

(ἔπειτα συνέχεια.)

ΠΟΙΗΣΕΙΣ.

ΜΙΑ ΝΥΞ.

Ἐπλέθμεν ἀμφοτέρω ἐσπέραν τοῦ Μαῖου
Ἐν τῇ θαλάσῃ. Σιγηλὸς ὁ πόντος ἐξηπλοῦτο
γαλήνης ὡς κάτοπτρον τοῦ θόλου τ' οὐρανοῦ,
ἔφωτοβάλουσι οἱ χρυσοὶ ἀστέρες καὶ ἠπλοῦτο
ἀνὰ τὴν γῆν καὶ θάλασσαν τὸ φέγγος τῆς Σελήνης,
κ' ἡ θε' αὐτὴ κατέθελε τὴν αἴσθησιν ἐκείνης!

Ἐ! ἔλθετε τὴν φωτεινὴν τοῦ οὐρανοῦ λυγίαν,
καὶ τ' ἄλλο φῶς, τὸ πρόσωπον ἐκείνης νὰ ἰδῆτε!
νομίζω ὅτι μυστικὴν θεῶμαι ἀρμονίαν
ἡ εὐωχία οὐρανοῦ καὶ γῆς ὅτι τελεῖται.
κ' ἐνθ' τοῦ Ὑπερίωνος ἡ κόρη φῶς σκορπίζει,
τὸ πρόσωπον τῆς φίλης μου καὶ θέλγει καὶ φωτίζει.

Ἄκτινας ἔχει, πλὴν ὠχρὰς, ἡ λάμπουσα Σελήνη,
ἀντανακλώσας εἰς γλαυκὴν γαλακιδῶντα πόντον
ἀκτινας ὅμως ζωαρὰς ἐκπέμπει καὶ ἐκείνη
ἀπὸ ἡδέων ὀρθακλινῶν περιπαθῶς ἐρώντων.
Νομίζεις δύο ἀδελφοὶ θωπεύουσιν ἀλλήλας,
ἢ ὅτι πικρὴ ἢ ἀηδῶν μετὰ τῆς Φιλομήλας.

Ἡ λέμβος ἔσχζε λεπτῶς τὸ κύμα τὸ ὑπνώττον
τὴν κεφαλὴν τῆς ἐκλινε πρὸς τὴ θερμὴν μου στῆθος
ἢ κέρη ἢ λεπτοφυῆς, ἢ κέρη τῶν ἐρώτων,
καὶ ἀργαίως νύμφης τὴν στιγμὴν ἐκείνην εἶχεν ἦθος.
Καὶ ἐπᾶλλ' ἡ καρδία μου σφοδρῶς... Τί εὐτυχία!
Ἦκουσ' ἢ κέρη τοὺς πάλμοδ' κ' ἡδέως ἐμειδίαι.

Ἄνω σελήνη, οὐρανός, ἀστέρες φωτοθύλοι,
κάτω γαλήνη, θάλασσα, ἐλπίς κ' εὐδαιμονία!
Ἐνόμιζες καὶ ἐφρουγὴν ἡ ὑπαρξίς μου ὄλη,
κ' ἐρρήγνυτο τὸ στῆθός μου, κ' ἐπέτα ἡ καρδία!
Ἐξω φρονῶν τότε ἔκυψα κ' εἶπον « γλυκεία φίλη,
ὅς ἀποθάνω μετὰ σοῦ φίλων τ' ἀγνά σου χεῖλη »!

Κ' ἠνώθησαν τὰ χεῖλη μας!... ὦ! δὲν θὰ λησμονήσω
τὸ φλογερὸν, τὸ ἐνθεον ἐκείνο φίλημά σου!
Τότε μ' ἠγάπησε ἐμμανῶς καὶ ὄλη ἔρωσ ἦσο,
ζωὴν τότε μοὶ ἔδιδον τὰ χεῖλη τὰ θερμά σου!
Ἄλλ' ὅμως τώρα;... ἔσθεσεν ὁ ἔρωσ μετὰ τὸν χρόνον,
κ' ἐκείνου τοῦ φιλήματος ἡ μνήμη μένει μόνον!...
Ἀθήνησι (30 Ἰουλίου 1872).

Α. Σ. Λιβαθηρόπουλος.

Η ΔΙΑΝΟΜΗ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ.

« Τὸν Κόσμον λάθετε! » βοῶ ὁ Ζεὺς ἀπὸ τῶν θύλων
πρὸς τοὺς ἀνθρώπους· κτῆμά σας κοινὸν τὸν καθιστῶ.
Κληροδοτῶν διὰ παντός σας τὸν χερσίζω ὄλον
Ἄλλ' ἀδελφῶν διανομὴν ἀπλῶς σας συνιστῶ.
Τότε πᾶν χεῖρας ἔχων ὦν ὁρμῆ ἐπὶ τὴν λείαν,
Νέοι καὶ γέροντες ὁμοῦ κινουῦνται ζωηροί:
Ὁ γεωργός εἰς τῶν καρπῶν ὁρμῆ τὴν ἀφρονίαν,
Ἄργων πληροῦνται κ' ἐργατῶν καὶ δάση καὶ ἀγροί.
Τὰς ἀποθήκας του πληροὶ ὁ ἔμπορος προθύμως.
Ἐκλέγει ὁ ἠγοούμενος τὸν οἶνον τὴν καλόν'
Γεφύρας κλείει καὶ ὁδοὺς ὁ βασιλεὺς ἐτοίμως,
Ἄντ' ἑλθῶν τὴν δίοδον εἰς τοὺς λαοὺς πωλῶν.
Ὅψε, καὶ ἡ διανομὴ ἀφοῦ παρήλθεν ἦδη,
Προβαίνει καὶ ὁ ποιητὴς μακρόθεν κεκμηκώς.
Τὸ βλέμμα στρέφει πάντοσε, ἀλλ' οἴμοι! τί νὰ ἴδῃ!
Οἱ ἄλλοι πάντα ἔλαβον· ὁρᾷ ἐκστατικῶς.

« Ἀλλοίμονον! ἐγὼ λοιπὸν, ἐγὼ ἐκ πάντων μόνος
Ἐλκασμονήθην ὁ τῶν σῶν πιστότατος υἱὸν;... »
Κ' ἐκ βάθους τῆς καρδίας του ἐξώρμησεν ὁ πόνος,
Ἐνῶ ἐγρονυπέτησε θρανῶν, πρὸς τὴν Θεόν.
« Οὐνειροπόλε!.. μὴ ἐμὲ μεμφοθῆς! » ὁ Ζεὺς τῷ λέγει.
« Ἄν τῶν ἐνεύρων σ' ἔθελγεν ἡ χόρα ἢ χροσῆ »
« Ποῦ μένεις σὺ ἐνῶ τι πᾶς δι' ἐκυτὸν ἐκλέγει
Κ' ἐκείνος εἶπε· « Πλάστα μου, δὲν ἤμην παρὰ σοί;
« Εἰς τοῦ προσώπου σου τὸ φῶς ἐγὼ προσήλκον τ' ὄμμα,
« Τὴν ἡμονίαν ἤκουε τὸ οὖς μου τ' οὐρανῶ.
« Συγγώσαι ἂν τὸ πνεῦμά μου τὸ τελαυγές σου δῶμα
« Ἐθέλιζε, κ' ἔγασ' ἀγαθὰ τοῦ βίου τοῦ κοινού!... »
— « Τὸ πᾶν ἐδόθη, φίλε μου! νῦν τί τὸ ποιητέον;
Ἄν θέλῃς εἰς τὸν οὐρανὸν νὰ ἦσαι μετ' ἐμοῦ,
(θῆρα καὶ θέρως, ἀγορὰ ἐμὰ δὲν εἶναι πλέον...)
Ὅσακις ἔλθῃς ἀνοικτός θὰ σ' ἦναι ἐνθυμού! »
(Ἐκ τῶν τοῦ Σχυλλέρου).

Φίλιππος Α. Οἰκογιομίδης.

ΑΙ ΧΕΛΙΔΟΝΕΣ.

(κατὰ τὸν Béranger)

Αἰχμαλώτος εἰς τὰς ἀυτὰς μεμακρυσμένου τόπου
Εἰς μαχητῆς, φέρων δεσμὰ βαρύτερα θανάτου,
Μακρῶν τῶν φίλων συγγενῶν, μακρῶν παντός ἀνθρώπου,
Με δάκρυα συνώδευε τὰ ἔπη τὰ πικρά του:
— « ὦ χελιδόνες, προσφιλεῖ πατριά τῆς εὐτυχίας,
Ποῖα ἐλπίς σας ὀδηγεῖ; ἐγγὺς μου τί ζητεῖτε;
Μὴ ἄραγε ἀφήσατε τὸ κλίμα τῆς Γαλλίας,
Μὴ ἡ πατρίς μου δι' ὕμων μὲ χαιρετᾷ; λαλεῖτε!

« Πτανά, ἐκ τῆς κοιλάδος μου κατ' ἔτος σας ὀρμίζω
Νὰ φέρητε ἐνθύμησιν εἰς τὰ στιλπνὰ πτερά σας...
Ἐκεῖ τὸ μέλλον ἤρχισα φαιδρῶν νὰ ἀτενίζω,
Ἐκεῖ θρηνῶ εὐδαιμόνας στιγμὰς, πλὴν ἀποπτώσας.
Παρὰ τὸν βύακα ἐκεῖ, ὦν χλόη περιστέφει,
Τὴν ταπεινὴν μου ἔπυγε καλύβην νὰ ἰδῆτε;
Χρισίζουσιν τὴν ἀνατολήν, ὡς ἄλλοτε τὰ νέφη;
Μὴ ἡ κοιλάς μου δι' ὕμων μὲ προσφωνεῖ; λαλεῖτε!

« Τίς οἶδε; μία ἐξ ὕμων ἐκεῖ ἂν ἐγεννήθη,
Ὅπου τὸ φῶς ἠτένισα ἐν μέσῳ εὐτυχίας,
Ὅπου μακρῶν εἶδατε μὲ πονεμένα στήθη
Νὰ χύνη δάκρυα πικρά ἐκ τῆς ἀπελπισίας.
Τέκνον αἰχμαλώτου ζητεῖ, ἐγγίζουσα τὸ μνήμα...
Τεῖναι τὸ οὖς... εἶτα θρηνεῖ μικρὸν παρηγορεῖται...
Νομίζει ὅτι τοῦ υἱοῦ ἔχει ἐγγὺς τὸ βῆμα...

Περὶ τῆς φίλης μου μητρὸς, πτηνὰ δὲν μοὶ λαλεῖτε;

« Τὴν ἀδελφὴν μου εἶδατε ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας
 Νὰ φέρῃ στέμμα ἐξ ἀνθῶν γλωρῆς πορτοκαλλέας,
 Καὶ τὰ παιδία ἄσπρα νὰ ψάλλουν εὐθυμίας;
 Συνωθουμένης κύκλω τῆς τῆς ἐξουχῆς τὰς νέας;
 Ὡ εὐτυχεῖς μου σύντροφοι τῆς μάγου ἡλικίας,
 Ὡ φίλοι μου συμμαχηταί, τίς οἶδεν ἐάν ζῆτε,
 Ἄν ἐπανίδατε φαιδροὶ τὴν λάμπην τῆς ἐστίας;...
 Περὶ τοσοῦτων φίλων μου, πτηνὰ, δὲν μοὶ λαλεῖτε;

« Τίς οἶδεν! ἐπὶ τῶν νεκρῶν αὐτῶν ἂν διαβαίῃ
 Ὁ ξένος ὅστις ἔρχεται τῆς χώρας νὰ δεσπύσῃ...
 Ἄν ἡ ἐστία μου ἐχθρὸν ἢ εὐσπλαγγχὸς θερμάνῃ,
 Τὸν γάμον ἂν τῆς ἀδελφῆς ζῆται νὰ βεβηλώσῃ!
 Ἀπέθανεν ἡ μήτηρ μου· καὶ ὄρανόσ καὶ τρέμων
 Θὰ πῆσσω ὑπὸ τὰ δεσμά — πλὴν σεῖς δὲν μ' ἐννοεῖτε...
 Ἡ χώρα μου κλονίζεται ὑπὸ σφοδρῶν ἀνέμων...
 Περὶ τῶν συμφορῶν αὐτῆς, πτηνὰ, δὲν μοὶ λαλεῖτε; »
 29 Δεκεμβρίου 1872.

Εὐγένιος Γ. Ζαλακώστας.

Ἀριερωταί τῷ φιλότατῳ Μαρίνῳ Κουτούβαλῃ.

ΤΑ ΑΡΕΣΚΟΝΤΑ ΤΟΙΣ ΠΟΛΟΙΣ.

Ὁ μέγας Καρτεσίος, ὅτε ἦτο μικρὸν παιδίον ἦτον ἀτακτώτατος. Εἰσελθὼν ἡμέραν τινὰ εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ διδασκάλου του εὗρε κἀνίστρον πλήρες σταφυλῶν. λαθῶν δὲ μίαν τὴν καλητέραν ἔλεγε, νομίζων ὅτι οὐδεὶς τὸν ἀκούει — Ἀρραβωνίζεται ἡ σταφυλὴ αὕτη μὲ τὸν στόμαχον τοῦ Καρτεσίου, ὃ ἔχων ἀντιρρήσεις ἅς ὀμιλήσῃ, ἄλλως ὃ γάμος τελειώνει καὶ πρὸς γνῶσιν σας· καὶ ταῦτα εἰπὼν κατέφαγε τὴν σταφυλὴν ὃ διδάσκαλος ὅστις ἦτον εἰς τὸ πλησίον δωμάτιον ἀκούσας αὐτὸν ἐγγέλασε. Ἐξελθὼν δὲ κατόπιν ἔλαβε τὴν ράβδον του καὶ διατάξας τὸν Καρτεσίον νὰ πλησιάσῃ εἶπεν ἐνώπιον ὄλων τῶν συμμαθητῶν του — Ἀρραβωνίζεται ἡ κομψὴ αὕτη ράβδος μὲ τὸν ὄμον τοῦ Καρτεσίου ὃ ἔχων ἀντιρρήσεις ἅς λαλήσῃ ἄλλως ὃ γάμος τελειώνει· ὃ εὐσεβέστατος Καρτεσίος φωνάζει τότε — Ἐγὼ ἔγω νὰ κάμω σφοδρὰς ἀντιρρήσεις, διότι ὃ γαμβρὸς τρέμει εἰς τὴν θέαν τῆς νόμφης, ἰδέτε

πόσον τὴν ἀποστρέφεται δὲν εἶναι δυνατόν νὰ συζητήσῃ καὶ ἐπομένως ὃ ἀρραβῶν δὲν εἶναι νόμιμος· ὃ δὲ διδάσκαλος θαυμάσας τὴν ἐτοιμότητα τοῦ παιδὸς τὸν συνεχώρησε.

Ὁ Κύριος Κ... συνοδεύων ποτὲ τὸν κύριον Δεληγεώργην ἐνόμισεν ὅτι αἱ χαιρετῶντες ἐκείνον ἐχαίρετον ἀμφοτέρους· ὅθεν θέλων ἵνα μὴ ἔχῃ καινῶν τῆς δόξης του κανένα ἐβέλησε νὰ περιέλθῃ τὸν περίπατον τῆς πλατείας τοῦ συντάγματός· ἐξ ὅσων ὅμως τὸν συνήτησαν οὐδεὶς ἐγκριτήσεν αὐτὴν ἐκτὸς ἐνὸς ὅστις μακρόθεν κατέσας αὐτὸν τῷ λέγει — Ἐ. Κ. . . πρόσφατος τοὺς προσκυνησμοῦς τῷ κυρίῳ Δεληγεώργῃ.

Ὁ σφαιζόμενος ὡς μέθυσος γέρον Α... ἐπέπληκτέ ποτε τὸν ἐπίσης μέθυσον υἱὸν του λέγων — Δὲν ἐντρέπεται, μωρὲ, νὰ πίνῃς τόσο πολὺ; — Μπαμπά μου, εἶπεν ἐκεῖνος, αὐτὸ τὸ κάμνω, ἵνα μὴ φανῶ περιφρονῶν σε μὴ μιμούμενος τὰς πράξεις σου.